กล่าวถึงมันไปแล้ว**และสถานะของนักวิชาการผู้บุกเบิกเหล่านี้ก็ได้ปรากฏออกมาให้เห็น (แก่แวดวงวิชาการถึงความเหนือกว่าของบรรดานักวิชาการผู้ริเริ่มเหล่านี้)**

และเพียงพอแล้ว (ที่จะยืนยันถึงคุณูปการของพวกเขาด้วยกับข้อสรุปที่ว่า) แท้จริงแล้วบรรดานักวิชาการฮะดีษเหล่านั้นที่เอ่ยนามไป พวกเขาได้เปิดทางสายนี้ให้กับพวกเราคนรุ่นหลังและได้เปลี่ยนมันให้ไปสู่ความเคลื่อนไหวทางวิชาการที่ดำเนินอย่างต่อเนื่องไปจนถึงจุดที่ว่า ในปัจจุบันนี้ ขอยกตัวอย่างเช่น เราได้เห็นงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ถูกเขียนขึ้นในระดับของหัวข้ออิละลิลฮะดีษ (ข้อบกพร่องที่ซ้อนเร้นอยู่ในฮะดีษ)[233] โดยปากกา (เหล่านักวิชาการ) ที่มีคุณภาพประณีตสมเหตุสมผล (ในการแสดงความคิดเห็น) สิ่งนี้ถูกพิจารณาว่าเป็นสิ่งที่เยี่ยมยอดอย่างมาก”[234]

คำกล่าวของท่าน ดร.อะฮฺมัด มะอฺบัด อับดุลกะรีม ข้างต้นนี้ เป็นอีกหนึ่งในประจักษ์พยานยืนยันทางวิชาการจากนักฮะดีษระดับแนวหน้าของสถาบันอัลอัซฮัร ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงคุณูปการทางวิชาการที่อัลลามะฮฺ อัลบานีย์และอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ได้มอบให้แก่วงการฮะดีษรุ่นหลัง

และคงจะกล่าวได้ว่า กลุ่มบุคคลที่พยายามทำลาย “ความน่าเชื่อถือ” ทางวิชาการของท่านอัลลามะฮฺ อัลบานีย์ﷺซึ่งมีกันอยู่มากมายในเวลานี้ ล้วนแล้วแต่เป็นกลุ่มนักวิจัยไร้คุณภาพที่พยายามตีตนเสมอเท่าความรู้ของท่านอัลลามะฮฺ อัลบานีย์ﷺที่แม้แต่นักฮะดีษระดับแนวหน้าของโลกล้วนแล้วแต่ยอมรับถึงความเก่งกาจในศาสตร์ฮะดีษที่ท่านมี นับตั้งแต่สองอัลฮาฟิซฺแห่งสกุลอัลฆุมารีย์จวบจนถึงชัยคฺ ดร.อะฮฺมัด มะอฺบัด อับดุลกะรีม แห่งอัลอัซฮัรในเวลานี้

🕮 วิพากษ์ข้อเขียนของวะฮฺฮาบีย์กลับใจ

---

[233] เป็นระดับการศึกษาฮะดีษที่ยากที่สุดระดับหนึ่งเลยก็ว่าได้

[234] “อัดดุกตู้รอะฮฺมัดอับดุลกะรีมมะอฺบัดฟีฮิวารมะอัลบะยาน,” *อัลบะยาน* 18, อ.190 (ญุมาดัลอาคิเราะฮฺ 1424): 20.

ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ เป็นหนึ่งในนักวิชาการที่ “สำนักอัลเกาษะรียะฮฺ” ในบ้านเมืองของเรามักนิยมเอามาโปรโมทกันว่าเขาเป็น

“อดีตนักฮะดีษใหญ่สายวะฮฺฮาบีย์ กลับใจมาเป็นอะชาอิเราะฮฺ”

และมันก็เป็นปกติของพวกเขาที่มักโฆษณาอะไรทำนองนี้ (ตั้งแต่ระดับอาจารย์แนวหน้าของ “สำนักอัลเกาษะรียะฮฺ” ในประเทศไทยไปจนถึงระดับสากล) แต่กระนั้นคำโฆษณาเหล่านี้ก็มักมีอะไรเกินจริงอยู่มาก เพราะ ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ ในมุมมองของข้าฯ แล้ว เขาไม่ได้ติดทำเนียบ 20 นักฮะดีษร่วมสมัยที่ถูกอ้างอิงในด้านการตรวจทานสถานะของฮะดีษเลย

ปกติเวลาวิเคราะห์รับรองสถานะฮะดีษ นักวิชาการในสายซะละฟีย์มักจะอ้างอิงกลุ่มนักฮะดีษท่านอื่น ๆ เสียเป็นส่วนใหญ่ อาทิ ชัยคฺอัลบานีย์, ชุอัยบฺ อัลอัรนะอูฏ, อับดุลลอฮฺ อัดดุวีช, มุกบิล บินฮาดีย์ และอบูอิซฮาก อัลฮุวัยนีย์ﷺเป็นต้น เราแทบไม่เคยได้ยินการอ้างอิง ดร.ฮาติม ในงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการวิพากษ์ฮะดีษเลยด้วยซ้ำจากประสบการณ์ส่วนตัวของข้าฯ ไม่ว่าจะเป็นงานเขียนในช่วงก่อนที่ ดร.ฮาติม จะเปลี่ยนไปสังกัดสายธารใด ๆ ก็ตาม

อย่างไรก็ตามหากพูดกันด้วยความเป็นธรรมแล้ว ที่ข้าฯ กล่าวไปมันก็เป็นเพียงประสบการณ์ส่วนตัวของข้าฯ ซึ่งคนอื่นอาจคิดต่างออกไปกันได้

ประเด็นที่จะมาเล่าให้ฟังในเนื้อหาตรงส่วนนี้คือ ดร.ฮาติม ได้เผยให้สังคมวิชาการเห็นถึงปัญหาและความผิดเพี้ยนในหลักศรัทธาที่เขายึดถืออยู่มากมายหลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็นประเด็นของจุดยืนที่มีต่อบรรดาสาวก (เขาเอียงไปทางแนวคิดแบบชีอะฮฺ), เรื่องนิยามของเตาฮีดและชิรกฺ, ประเด็นเรื่องพระนามและคุณลักษณะของพระเจ้า ไปจนถึงเรื่องการเมืองและการประท้วงลงถนนขับไล่ผู้นำ กระทั่งเรื่องของอุปกรณ์เครื่องดนตรี ดร.ฮาติมก็ยืนกรานเสียงแข็งว่าเครื่องดนตรีเป็นสิ่งฮะล้าล พร้อมกับลุกขึ้นมาตอบโต้นักปราชญ์ใหญ่ ๆ ของ 4 มัสฮับที่ต่างก็ฟันธงว่าดนตรีคือสิ่งที่ต้องห้ามกันทั้งสิ้น

ฮาติม อัลเอานีย์ กับความสับสนในการอธิบายสาเหตุแห่งสงครามอูฐ

กรณีตัวอย่างของความย้อนแย้งของ ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ ปรากฏชัดจากประเด็นเรื่อง "การประท้วงอย่างสันติวิธี" กล่าวคือ เวลา ดร.ฮาติม จะสนับสนุนการลงถนนประท้วงขับไล่ผู้นำอย่างสันติวิธี เขาก็จะอ้างว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺและสาวกﷺในยุคนั้นต่างพาผู้คนออกเดินทางไปประท้วงต่อต้านท่านอะลีย์ โดยการออกไปประท้วงครั้งนี้บรรดาสาวกไม่ได้มีเจตนาที่จะต่อสู้กับท่านอะลีย์ตั้งแต่แรกเริ่ม[235] ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ อ้างเหตุการณ์นี้ขึ้นเป็นหลักฐานอนุญาตให้ทำการประท้วงโดยสันติวิธีตามวิถีแห่งแบบระบบการเมืองประชาธิปไตยสมัยใหม่

แต่ครั้นเมื่อ ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ ทำการอภิปรายเรื่องนี้ในอีกเวทีหนึ่งพร้อมด้วยสำนึกว่าตัวเขาเป็นลูกหลานของท่านอัลฮุซัยนฺ ﷺ ท่าน ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ ก็เกิดลม "ชีอะฮ" กำเริบขึ้นมาด้วยการหันมาตำหนิท่านหญิงอาอิชะฮฺﷺว่าท่านหญิงมีเจตนาพากองทัพออกมาก่อสงครามกับท่านอะลีย์ﷺ! ในวิดีโอที่ ดร.ฮาติม ตอบคำถามเกี่ยวกับประเด็นนี้ ดร.ฮาติม ได้อภิปรายประเด็นนี้ด้วยข้อสรุปต่อไปนี้

ประการแรก การที่ท่านหญิงอาอิชะฮฺ, ฏ็อลฮะฮฺและอัซซุบัยรฺﷺได้ออกไปเผชิญหน้ากับท่านอะลีย์ﷺนั้น ไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อการให้คำแนะนำ (ما تخرج للمناصحة) แต่เป็นการเรียกร้องบางสิ่งจากท่านอะลีย์ﷺด้วยกับกำลัง (เชากะฮฺ) หมายถึงด้วยกับการข่มขู่, ทำให้ หวาดกลัว (อิรฮาบ, ตัคฺวีฟ) ตั้งแต่แรกเริ่มของการออกไปแล้ว[236]

---

[235] ฮาติม อัลเอานีย์, "ฮุกมุลมุสอฮะรอตอัซซะลีมะฮฺ," dr-alawni, 27 มิถุนายน 2568, https://www.dr-alawni.com/articles.php?show=45

[236] สิ่งที่ ดร.ฮาติม ละเลยในการนำเสนออย่างไม่น่าให้อภัยก็คือ การออกไปของท่านหญิงอาอิชะฮฺและสาวกท่านอื่นﷺในเหตุการณ์ครั้งนี้ คือการออกไปทวงความยุติธรรมตามกระบวนการลงโทษในกฎหมายอิสลามให้แก่การลอบสังหารท่านอุษมาน ﷺ และกลุ่มคณะก่อการกบฏสังหารท่านอุษมานในครั้งนี้ก็เป็นกลุ่มคนที่มอบสัตยาบันสนับสนุนท่านอะลีย์ขึ้นเป็นผู้นำคนใหม่เอง ฉะนั้นกลุ่มฆาตกรจึงแฝงตัวอยู่ในกองทัพของท่านอะลีย์ การออกไปด้วยกองกำลังเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ด้วยสติปัญญาหากคำนึงว่ากลุ่มที่ออกไปต้องการปฏิรูปการเมืองในรัฐอิสลามให้สะอาดพ้นจากอำนาจการแทรกแซงของกลุ่มกบฏมือเปื้อนเลือด เพราะแน่นอนว่ากลุ่มกบฏที่แฝงตัวอยู่ในการปกครองของท่านอะลีย์ย่อมต้องขัดขวางมิให้ฝ่ายท่านหญิงอาอิชะฮฺสามารถร่วมมือกับท่านอะลีย์ในการจับกุมพวกเขามาลงโทษประหารจนเป็นผลสำเร็จแน่นอน

ประการที่สอง ดร.ฮาติม ได้อ้างอิงฮะดีษของท่านนบีﷺที่กล่าวแก่อัซซุบัยรฺ رضي الله عنهว่า "เจ้า (อัซซุบัยรฺ) จะต่อสู้กับเขา (อะลีย์) อย่างแน่นอน โดยที่เจ้าเป็นผู้อธรรมต่ออะลีย์" จนกระทั่งท่านอัซซุบัยรฺได้ถอนตัวออกจากกองทัพไปในที่สุด ดร.ฮาติม ยกฮะดีษบทนี้มาเพื่อชี้ให้เห็นว่าการกระทำของท่านอัซซุบัยรฺ رضي الله عنهนั้นเป็นความผิดพลาดและอยุติธรรม และท่านอัซซุบัยรฺได้เสียใจในจุดยืนของตนเองและกลับตัวก่อนที่จะถูกสังหารไปแล้ว ดร.ฮาติมยังยืนยันอีกว่าการออกไปของพวกเขาเป็นความผิดพลาดอย่างไม่ต้องสงสัย และหลายคนในหมู่พวกเขาก็เสียใจกับการกระทำนี้และตระหนักว่าพวกเขาได้ทำผิดไปแล้ว[237]

ประการที่สาม ดร.ฮาติม กล่าวถึงฮะดีษ "สุนัขแห่งอัลเฮาอับ" เพื่อเป็นหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งที่ชี้ถึงความผิดพลาดของการออกไปของท่านหญิงอาอิชะฮฺ رضي الله عنهاซึ่ง ดร.ฮาติม อธิบายว่าฮะดีษบทนี้ท่านนบีﷺได้แสดงออกถึงการตำหนิความเคลื่อนไหวทางการเมืองในครั้งนี้ไว้แล้ว อย่างไรก็ตามแต่ท่านหญิงอาอิชะฮฺเกือบจะหันหลังกลับเมื่อทราบว่าตนเองอยู่ในพื้นที่อัลเฮาอับ แต่ผู้คนในกองทัพของท่านหญิงก็ยืนกรานให้เธอดำเนินต่อไปเพราะเกรงว่าผู้คนจะถอยกลับกันหากท่านหญิง رضي الله عنهاถอยหลังกลับไป[238] ฉะนั้น ดร.ฮาติม จึงระบุว่า นี่คือการชี้นัย

เพราะฉะนั้นการออกไปด้วยกองกำลังมิได้หักล้างการมีเจตนาที่ต้องการตักเตือนผู้นำได้ในเวลาเดียวกัน หากคำนึงถึงบริบทของสถานการณ์ในทางการเมืองนี้ สำหรับฮะดีษที่ยืนยันว่ากลุ่มคนที่ร้องขอให้ท่านอะลีย์รับสัตยาบันเป็นผู้นำต่อจากท่านอุษมานก็คือกลุ่มที่สังหารท่านอุษมานเอง คือฮะดีษเศาะฮีฮฺที่รายงานโดยอิมามอัลฮากิม โปรดดู อบูอับดิรเราะฮฺมาน มุกบิล บินฮาดีย์ อัลวาดิอีย์, *อัศเศาะฮีฮฺอัลมุซนัดมิมมาลัยซิฟิศเศาะฮีฮัยนฺ*, เล่ม 2, พิมพ์ครั้งที่ 3 (ศ็อนอาอ์: ดารุลอาษารลินนัชริวัตเตาซีอฺ, 1426), หน้า 61 หมายเลข: 978.

[237] ฮะดีษบทนี้ มีสถานะเฎาะอีฟ ดังที่อิบนุลเญาซีย์ رحمه اللهและอัสสะฮะบีย์ رحمه اللهได้วิเคราะห์ไว้โปรดดู ซิรอญุดดีน อุมัร บินอะลีย์ บินอะฮฺมัด (อิบนุลมุลักกิน), *มุคตะศ็อรอิซติดรอกอัลฮาฟิซฺอัสสะฮะบีย์อะลามุซตัดร็อกอบีย์อับดิลละฮฺอัลฮากิม*, เล่ม 4, ตรวจทานและศึกษาโดย อับดุลลอฮฺ บินมุฮัมมัด อัลลุฮัยดาน และ ซะอฺด์ บินอับดิลละฮฺ บินอับดิลอะซี้ส อาลุฮุมัยยิด, หน้า 2077.

[238] คำอธิบายที่กล่าวว่า "เพราะเกรงว่าผู้คนจะถอยกลับกันหากท่านหญิง رضي الله عنهاถอยหลังกลับไป" ข้าฯ ไม่ทราบเลยว่า คำอธิบายนี้ ดร.ฮาติม เอามาจากรายงานบทใด?

จากท่านนบีﷺว่าการออกทัพของท่านหญิงอาอิชะฮฺพร้อมกับท่านฏ็อลฮะฮฺและอัซซุบัยรฺ﷜เป็นความผิดที่ชัดเจน[239]

ดร.ฮาติม อธิบายว่าส่วนใหญ่ของผู้ที่ออกไปกับทั้งสามท่านนี้ พวกเขาทำเช่นนั้นไปเพราะความเห็นอกเห็นใจต่อสถานะของท่านหญิงอาอิชะฮฺ﷞ในฐานะมารดาของผู้ศรัทธา และความประเสริฐของฏ็อลฮะฮฺและอัซซุบัยรฺในฐานะหนึ่งในสิบคนที่ได้รับข่าวดีว่าจะได้เข้าสวรรค์﷜[240]

คำอธิบายของ ดร.ฮาติม ในเรื่องนี้มีความย้อนแย้งกันเองเป็นอย่างมาก เพราะคำอธิบายจากตัวคลิปวิดีโอหักล้างบทความของเขาในเรื่อง “การประท้วงแบบสันติวิธี” ไป

---

[239] ท่านชัยคฺอัลบานีย์ ได้อธิบายว่า ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่า การออกมาของท่านหญิงอาอิชะฮฺ﷞ในครั้งนี้ คือการตัดสินใจที่ผิดพลาดตั้งแต่ต้นแล้ว และฮะดีษที่เศาะฮีฮฺในเรื่องนี้ก็ยืนยันว่าท่านหญิงอาอิชะฮฺ﷞เองก็ได้ตัดสินใจจะถอนตัวออกจากกองทัพ เมื่อครั้งที่ท่านหญิงได้เห็นสัญญาณเตือนจากฮะดีษนบีﷺที่ท่านนบีﷺเคยเตือนเมื่อครั้งยังมีชีวิตว่า ในวันข้างหน้าภรรยาของท่านคนหนึ่ง﷞จะนั่งอูฐออกไปผ่านบ่อน้ำอัลเฮาอับจนกระทั่งถูกสุนัขในบริเวณนั้นเห่าใส่และการออกไปครั้งนี้จะนำไปสู่การนองเลือดของมุสลิม เมื่อนางเห็นสัญญาณนี้ นางจึงตัดสินใจที่จะถอนตัวออกจากกองทัพ ทว่าท่านอัซซุบัยรฺได้กล่าวกับท่านหญิงว่าบางทีอัลลอฮฺอาจจะทำให้มุสลิมสองฝ่ายกลับมาประสานกันเพราะท่านหญิงเป็นสาเหตุก็ได้ เลยทำให้ท่านหญิงออกไปในสงครามครั้งนี้ในท้ายที่สุด ชัยคฺอัลบานีย์﷫ได้อ้างอิงคำอธิบายของท่านอัลอิมามอัซซัยละอีย์﷫ที่ระบุว่า หลังจากเหตุการณ์ท่านหญิงอาอิชะฮฺได้สำนึกผิดในเรื่องที่นางตัดสินใจออกไปในครั้งนี้แล้ว ฉะนั้นการกระทำของสาวกทั้งสามจากเหตุการณ์นี้ คือการตัดสินใจที่ผิดพลาด แต่พวกเขามิได้กระทำสิ่งนั้นไปเพื่ออื่นใด นอกจากการตีความสถานการณ์การแก้ปัญหาผิดไปและเจตนาดีที่จะแก้ไขปัญหาของประชาชาติอิสลาม โปรดดู มุฮัมมัด นาศิรุดดีน อัลอัลบานีย์, *ซิลซิละฮฺอัลอะฮาดีษอัฏเฏาะอีฟะฮฺวัลเมาฎูอะฮฺวะอะษะรุฮาอัซซัยยิอ์ฟิลอุมมะฮฺ*, เล่ม 1 (อัรริยาฎ: มักตะบะฮฺอัลมะอาริฟลินนัชรฺวัตเตาซีอฺ, ม.ป.ป.), หน้า 854-855. สำหรับตัวบทฮะดีษในเรื่องนี้ตามที่ข้าฯ ได้กล่าวไป โปรดดู อบูญะอฺฟัร อะฮฺมัด บินมุฮัมมัด บินซะลามะฮฺ อัฏเฏาะฮาวีย์, *ชัรฮุมุชกิลิลอาษาร*, เล่ม 14, ตรวจทานโดย ชุอัยบฺ อัลอัรนะอูฏ (บัยรูต: มุอัซซะซะฮฺอัรริซาละฮฺลิฏฏิบาอะฮฺวันนัชริวัตเตาซีอฺ, 1415), หน้า 265 หมายเลข: 5611 ท่านอัลลามะฮฺ อัลอัรนะอูฏ ระบุว่า ฮะดีษบทนี้เป็นฮะดีษเศาะฮีฮฺลิฆ็อยริฮิ

[240] “อัลมัจลิซอัลมัฟตูฮฺ-อะดาละตุศเศาะฮาบะฮฺ,” พฤษภาคม 9, 2013, วิดีโอการสอน, 49:37, https://www.youtube.com/watch?v=_T4lU8hV3l8

แล้วโดยปริยาย โดยเฉพาะการระบุว่า ท่านนบี ﷺ ได้ชี้ว่าการกระทำของเศาะฮาบะฮฺใน เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นการกระทำที่ผิด ก็ยิ่งหักล้างความพยายามที่จะอ้างการเหตุการณ์นี้ สนับสนุนแนวคิดเรื่องการประท้วงโดยสันติวิธีอย่างสิ้นเชิง

ข้อเขียนและวิดีโอของ ดร.ฮาติม ข้างต้น มีช่วงเวลาที่ห่างกันแค่ปีกว่าเท่านั้น กล่าวคือ วิดีโอการอภิปรายของ ดร.ฮาติม ได้ลงวันที่การบรรยายว่า 23/4/1434 ขณะที่ บทความของ ดร.ฮาติม ลงวันที่การเขียนไว้ว่า 27/7/1435 นั่นหมายความว่าภายในเวลาแค่ ปีกว่า ดร.ฮาติม ได้เปลี่ยนคำอธิบายจากที่เคยตำหนิเหตุการณ์สงครามอุฮุด มาสู่การอ้าง สงครามอุฮุดขึ้นเป็นหลักฐานสนับสนุนการประท้วงโดยสันติ!?

ภาพที่ 1.22 รูปของ ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ ขณะกำลังอภิปรายประเด็นสงครามอูฐ

(المجلس المفتوح - عدالة الصحابة | أ.د الشريف حاتم العوني)، يوتيوب،

2025/06/28، https://www.youtube.com/watch?v=_T4IU8hV3I8)

ฮาติม อัลเอานีย์กับการปฏิเสธฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺ

ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ เป็นนักวิชาการที่มีความคิดสวนทางกับนักวิชาการอาวุโสของสำนักอัลอะชาอิเราะฮฺในเรื่องจุดยืนต่อบรรดาเศาะฮาบะฮฺบางส่วน โดยส่วนหนึ่งในแนวคิดที่ผิดแผกของเขาประการนี้คือ การปฏิเสธความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺที่ถูกกล่าวไว้ในฮะดีษของท่านนบีﷺทั้งนี้ ดร.ฮาติม มีมุมมองว่า ไม่ปรากฏฮะดีษเศาะฮีฮฺบทใดระบุถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺเลย และ ดร.ฮาติม ก็ได้อ้างนักวิชาการ 4 ท่านที่ยืนยันว่าไม่มีฮะดีษเศาะฮีฮฺที่ชี้ถึงความประเสริฐของมุอาวิยะฮฺ บุคคลทั้ง 4 ประกอบไปด้วย ท่านอิซฮาก บินรอฮะวัยฮฺ, ท่านอันนะซาอีย์, ท่านอัลฮากิม และอิมามอัลบุคอรีย์[241]

ในเรื่องนี้ ท่านอิบนุอะซากิร رحمه الله ปราชญ์อาวุโสของฝ่ายอัลอะชาอิเราะฮฺ ได้คัดค้านผู้ที่มีความเข้าใจเช่นนี้ โดยท่านได้กล่าวว่า

وأصح ما روي في فضل معاوية حديث أبي حمزة عن ابن عباس أنه كاتب النبي ﷺ فقد أخرجه مسلم في صحيحه. وبعده حديث العرباض اللهم علّمه الكتاب. وبعده حديث ابن أبي عميرة اللَّهُمَّ اجْعَلْهُ هَادِيًا مَهْدِيًّا.

“และที่ถูกต้องที่สุดของสิ่งที่ได้ถูกรายงานมาในเรื่องความประเสริฐของมุอาวิยะฮฺ คือ ฮะดีษของอบีฮัมซะฮฺจากอิบนุอับบาซ ระบุว่า ท่านมุอาวิยะฮฺคือ อาลักษณ์ของท่านนบีﷺซึ่งท่านอิมามมุสลิมได้รายงานฮะดีษบทนี้ไว้ในเศาะฮีฮฺของท่านแล้ว และถัดจากนั้นก็คือฮะดีษของท่านอัลอิรบาฎที่ระบุ (ดุอาอ์ของท่านนบีต่อมุอาวิยะฮฺ) ว่า *โอ้อัลลอฮฺโปรดสอนคัมภีร์อัลกุรอานแก่มุอาวิยะฮฺ*[242] และถัดจากนั้นอีกคือฮะดีษของอิบนุอบีอะมีเราะฮฺ (ระบุคำดุอาอ์

---

[241] “ลัมยะศิฮฺฟีฟัฎลิมุอาวิยะฮฺฮะดีษุนวาฮิดุนอัชชัยคฺฮาติมอัลเอานีย์,” พฤษภาคม 9, 2013, วิดีโอการสอน, https://www.youtube.com/shorts/GyKTwq3oeil

[242] ฮะดีษบทนี้คือฮะดีษจากการบันทึกของท่านอิบนุฮิบบานและมีสถานะ “เศาะฮีฮุลิฆ็อยริฮิ” ตามการตัดสินของชัยคฺอัลบานีย์ โปรดดู มุฮัมมัด นาศิรุดดีน อัลอัลบานีย์, *อัตตะอฺลีกอตอัลฮิซานอะลาเศาะฮีฮฺอิบนิฮิบบานวะตัมยีสุซะกีมิฮีมินเศาะฮีฮิฮิวะชาสสิฮิมินมะฮฺฟูสิฮิ*, เล่ม 10 (ญิดดะฮฺ: ดารฺบาวะซีรลินนัชริวัตเตาซีอฺ, 1424), หน้า 275 หมายเลข: 7166.

ของท่านนบีต่อมุอาวิยะฮฺว่า) *โอ้อัลลอฮฺ โปรดทรงทำให้เขา (มุอาวิยะฮฺ) เป็นเหตุในการนำทางผู้คนและถูกนำทางสู่ความถูกต้อง”*[243]

สำหรับการอ้างคำพูดท่านอิซฮาก บินรอฮะวัยฮฺในเรื่องนี้ นักวิชาการฮะดีษร่วมสมัยบางส่วน[244] วิเคราะห์ว่า คำพูดในเรื่องนี้ยังไม่สามารถยืนยันว่ามาจากท่านท่านอิซฮาก บินรอฮะวัยฮฺจริง เนื่องจากผู้ที่รายงานคำพูดนี้มาต่อมีชื่อว่า ยะอฺกู้บ บินยูซุฟ อันนัยซาบูรีย์ ซึ่งสถานะของเขาคือ มัจฮูลุลฮาล (ไม่พบการรับรองและการตำหนิในสถานะภาพของเขา) อย่างไรก็ตาม ดร.อะมีร บินอะฮฺมัด เกาะเราะวีย์ ผู้ค้นคว้าในเรื่องนี้มาอย่างละเอียด ท่านมีแนวโน้มที่จะยอมรับว่าคำพูดนี้ถูกต้องจากท่านอิซฮาก บินรอฮะวัยฮฺจริง เนื่องจากคำพูดของอัสสะฮะบีย์ﷺที่กล่าวถึงความแม่นยำ (ฎ็อบฏ) ในการเขียนตัวบทและรายงานต่าง ๆ ของท่านยะอฺกู้บ บินยูซุฟ อันนัยซาบูรีย์[245]

แม้ว่าคำพูดนี้จะถูกต้องมาจากท่านอิซฮากจริง แต่ฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺﷺที่ท่านอิบนุฮิบบานﷺรายงานมาก็เพียงพอแล้วที่จะหักล้างคำกล่าวของท่านอิซฮาก ดังที่ท่านอิบนุฮิบบานﷺได้กล่าวว่า

ذِكْرُ مُعَاوِيَةَ بْنِ أَبِي سُفْيَانَ -رضي الله عنه- ٧١٦٦ - ...عَنِ الْعِرْبَاضِ بْنِ سَارِيَةَ السُّلَمِيِّ، قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ ﷺ، يَقُولُ: «اللهُمَّ عَلِّمْ مُعَاوِيَةَ الْكِتَابَ وَالْحِسَابَ وَقِهِ الْعَذَابَ».

---

[243] อบุลกอซิม อะลีย์ บินอัลฮะซัน บินฮิบะติลละฮฺ บินอับดิลละฮฺ อัชชาฟิอีย์, *ตารีคมะดีนะฮฺดิมัชก,* เล่ม 59, ตรวจทานโดย มุฮิบบุดดีน อบูซะอี๊ด อุมัร บินเฆาะรอมะฮฺ อัลอัมเราะวีย์ (ม.ป.ท.: ดารุลฟิกรฺลิฏฏิบาอะฮฺวันนัชริวัตเตาซีอ, 1418), หน้า 106.

[244] เช่น ท่านชัยคฺอัมรฺ อับดุลมุนอิม ซะลีม

[245] อะมีร บินอะฮฺมัด เกาะเราะวีย์, *ฟะฎออิลคอลิลมุอ์มินีนมุอาวิยะฮฺบินอบีย์ซุฟยาน* (อัลมะดีนะฮฺอัลมุเนาวะเราะฮฺ: ดารฺมะนาริตเตาฮีด, 1436), หน้า 111.

“การกล่าวถึงท่านมุอาวิยะฮฺบุตรของท่านอบีซุฟยานﷺหมายเลข 7166 รายงานจากท่านอัลอิรบาฎ บินซาริยะฮฺ อัซซุละมีย์ﷺกล่าวว่า ข้าพเจ้าได้ยินท่านศาสนทูตของอัลลอฮฺﷺกล่าวว่า ข้าแต่พระองค์อัลลอฮฺ โปรดสอนคัมภีร์อัลกุรอานและความรู้ในเรื่องการคำนวณแก่มุอาวิยะฮฺด้วยเถิด และโปรดทรงปกป้องเขาให้ปลอดภัยจากการลงโทษ”[246]

สำหรับคำพูดของท่านอิมามอันนะซาอีย์ﷺในเรื่องนี้ เป้าหมายของท่านอันนะซาอีย์นั้นหมายถึงว่า ไม่มีฮะดีษเศาะฮีฮฺเป็นการเฉพาะที่ชี้ถึงความประเสริฐของมุอาวิยะฮฺ หากแต่มีฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของบรรดาเศาะฮาบะฮฺทั้งมวลไว้และฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของเผ่ากุร็อยชฺเป็นการเฉพาะซึ่งท่านมุอาวิยะฮฺเป็นส่วนหนึ่งจากเผ่ากุร็อยชฺ[247] เรื่องนี้ยืนยันได้จากรายงานที่อัลฮาฟิซฺ อัลมิสสี้ย์ ได้ถ่ายทอดคำพูดของท่านอิมามอันนะซะอีย์ ไว้ในหนังสือตะฮฺสี้บุลกะมาล เล่ม 1 หน้า 339-340 โดยตัวบทระบุว่าท่านอิมามอันนะซาอีย์ﷺได้ตอบคำถามเกี่ยวกับสถานะของท่านมุอาวิยะฮฺﷺไว้ความว่า ศาสนาอิสลามประหนึ่งบ้านหนึ่งหลังที่มีประตู และประตูของอิสลาม คือบรรดาเศาะฮาบะฮฺ ผู้ใดละเมิดเศาะฮาบะฮฺ เขาก็ย่อมมุ่งหมายที่จะละเมิดอิสลาม และผู้ใดมุ่งหมาย (จะละเมิด) ท่านมุอาวิยะฮฺ เช่นนั้นเขาก็ย่อมมุ่งหมายที่จะละเมิดบรรดาเศาะฮาบะฮฺ[248]

สำหรับการอ้างว่าอิมามอัลบุคอรีย์ﷺปฏิเสธฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺนั้น สิ่งที่ ดร.ฮาติม กล่าวไปนี้ เป็นความเข้าใจที่ได้มาจากการวิเคราะห์สำนวนการตั้งชื่อของอิมามอัลบุคอรีย์ﷺต่อหมวดหมู่ย่อย (บาบ) ในบทที่กล่าวถึงท่านมุอาวิยะฮฺﷺว่า

---

[246] มุฮัมมัด นาศิรุดดีน อัลอัลบานีย์, *อัตตะอฺลีกอตอัลฮิซานอะลาเศาะฮีฮฺอิบนิฮิบบานวะตัมยีสุซะกีมิฮิมินเศาะฮีฮิฮิวะชาสลิฮิมินมะฮฺฟูลิฮิ*, เล่ม 10, หน้า 275 หมายเลข: 7166. ชัยคฺอัลบานีย์ระบุว่า ฮะดีษบทนี้มีสถานะ “เศาะฮีฮฺลิฆ็อยริฮิ”

[247] ชัมซุดดีน อบูอับดิลละฮฺ มุฮัมมัด บินอบีย์บักรฺ อัลฮันบะลีย์ อัดดิมัชกีย์ (อิบนุลก็อยยิม), *อัลมะนารอัลมุนีฟฟิศเศาะฮีฮฺวัฎเฎาะอีฟ*, ตรวจทานโดย อับดุลฟัตตาฮฺ อบูฆุดดะฮฺ (ฮะลับ: มักตะบะตุลมัฏบูอาตอัลอิสลามียะฮฺ, 1390), หน้า 116.

[248] อะมีร บินอะฮฺมัด เกาะเราะวีย์, *ฟะฎออิลคอลิลมุอ์มินีนมุอาวิยะฮฺบินอบีย์ซุฟยาน*, หน้า 125.

“บทการกล่าวถึงท่านมุอาวิยะฮฺ” (باب ذكر معاوية) กล่าวคือท่านอิมามอัลบุคอรีย์ﷺมิได้ใช้คำว่า “มะนากิบ” หรือ “ฟะฎออิล” (ความประเสริฐ) ของท่านมุอาวิยะฮฺ จึงทำให้เข้าใจได้ว่าไม่มีฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺﷺเป็นกรณีเฉพาะ

ท่านชัยคฺมุฮัมมัด ซะการียา อัลกานดิฮฺละวีย์ﷺได้โต้แย้งความเข้าใจของนักอธิบายเศาะฮีฮฺอัลบุคอรีย์หลายท่านในทำนองนี้ความว่า อิมามอัลบุคอรีย์ได้ใช้สำนวนการตั้งชื่อต่อหมวดหมู่ย่อยในลักษณะนี้กับสาวกท่านอื่นด้วย เช่น ท่านญะรีร, ท่านฮุสัยฟะฮฺและอื่น ๆ หากอธิบายเช่นนี้กับท่านมุอาวิยะฮฺ ข้อสรุปเดียวกันก็จะต้องกินความไปถึงสาวกท่านอื่น ๆ เหล่านี้ด้วยเช่นกันﷺ[249] ซึ่งนั่นเป็นข้อสรุปที่ไร้น้ำหนักมาก

และคำอธิบายที่ถูกต้องและมีน้ำหนักที่สุดต่อฮะดีษหมวดนี้จากเศาะฮีฮฺอัลบุคอรีย์คือคำอธิบายที่ท่านอัลมุฮัดดิษ อะฮฺมัด อะลีย์ อัซซะฮะร็อนฟูรีย์ ﷺ (เสียปี ฮ.ศ.1297) กล่าวคือ คำพูดของท่านอิบนุอับบาซﷺที่กล่าวถึงท่านมุอาวิยะฮฺตามที่ถูกบันทึกไว้ในหมวดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการรับรองว่า ท่านมุอาวิยะฮฺﷺจะไม่ทำการงานใดขึ้นในศาสนานอกจากต้องอ้างอิงมาจากอัซซุนนะฮฺของท่านนบีเท่านั้น และคำพูดของท่านอิบนุอับบาซในตัวบทที่สองที่กล่าวถึงมุอาวิยะฮฺﷺว่า **"أَصَابَ إِنَّهُ فَقِيهٌ"** “มุอาวิยะฮฺได้กระทำสอดคล้องกับอัซซุนนะฮฺแล้ว (ด้วยการละหมาดวิตรเพียงแค่จำนวนหนึ่งร็อกอะฮฺ) แท้จริงมุอาวิยะฮฺﷺคือฟะกีฮฺ (ผู้ถ่องแท้ในบทบัญญัติศาสนา)” ท่านอัซซะฮะร็อนฟูรีย์อธิบายว่าคำพูดนี้สนับสนุนสิ่งที่ได้อธิบายแล้วว่าท่านมุอาวิยะฮฺจะไม่ทำการงานใดขึ้นในศาสนานอกจากต้องอ้างอิงมาจาก

---

[249] มุฮัมมัด ซะการียา บินยะฮฺยา อัลกานดิฮฺละวีย์, *อัลอับวาบวัตตะรอญุมลิเศาะฮีฮิลบุคอรีย์*, เล่ม 4, ตรวจทานโดย วะลียุดดีน บินตะกียิดดีน อันนัดวีย์ (บัยรูต: ดารุลบะชาอิรอัลอิสลามียะฮฺ, 1433), หน้า 502.

อัซซุนนะฮฺของท่านนบีﷺเท่านั้น[250] นั่นหมายความว่าฮะดีษในหมวดนี้กล่าวถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺ﵁โดยตรง

สำหรับการที่ ดร.ฮาติม อ้างคำกล่าวของท่านอัลฮากิม﵀ในเรื่องนี้มานั้น ในมุมมองของข้าฯ ยิ่งไม่มีน้ำหนักในการยอมรับโดยสิ้นเชิง ทั้งนี้เพราะท่านอิมามอัลฮากิม﵀มีภาวะ "อัตตะชัยยุอฺ" (การโน้มเอียงไปทางอุดมการณ์บางประการของสำนักชีอะฮฺ) ดังที่ท่านอิมามอัสสะฮะบีย์ได้วิจารณ์ไว้[251] ดร.ฮาติม ยังมีท่าทียืนกรานชัดเจนว่ากรณีของสงครามศิฟฟีนระหว่างท่านอะลีย์กับท่านมุอาวิยะฮฺ﵄นั้น ฝ่ายของท่านมุอาวิยะฮฺ﵁ได้ต่อสู้กับท่านอะลีย์﵁ไปโดยดำรงอยู่บนความเท็จล้วน ๆ และไม่มีความถูกต้องใด ๆ สำหรับฝ่ายของท่านมุอาวิยะฮฺเลยสำหรับสงครามครั้งนี้ โดยเขาได้คัดค้านคำอธิบายของท่านชัยคุลอิสลามอิบนุตัยมียะฮฺที่กล่าวว่า ฝ่ายท่านอะลีย์อยู่บนความถูกต้องมากกว่า แต่ฝ่ายของมุอาวิยะฮฺเองก็มีความถูกต้องอยู่ด้วยเช่นกันเพียงแต่น้อยกว่าฝ่ายของท่านอะลีย์ ดร.ฮาติม ระบุว่าคำอธิบายของชัยคุลอิสลาม﵀เป็นความผิดพลาดอันใหญ่หลวงของท่าน ดร.ฮาติม ยังได้อ้างว่าคำอธิบายของท่านชัยคุลอิสลามอิบนุตัยมียะฮฺ﵀ข้างต้นนี้ ถือว่าเป็นเรื่องมดเท็จด้วยมติเอกฉันท์ของปวงปราชญ์มุสลิม มากไปกว่านั้น คำอธิบายประการนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งจากความเลยเถิดที่อิบนุตัยมียะฮฺ﵀มีต่อท่านมุอาวิยะฮฺ﵁[252]

---

[250] อะฮฺมัด อะลีย์ อัซซะฮะร็อนฟูรีย์, *อัลญามิอฺอัศเศาะฮีฮฺลิลอิมามิลฮาฟิซฺอบีอับดิลละฮฺมุฮัมมัดบินอิซมาอีลอัลบุคอรีย์*, เล่ม 7, ตรวจทานโดย ตะกียุดดีน อันนัดวีย์ (อะอฺส็อมญะรอฮฺ, ยูบีย์: มัรกะซุซชัยคฺอบิลฮะซันอันนัดวีย์ลิลบุฮูษวัดดิรอซาตอัลอิสลามียะฮฺ, 1432), หน้า 527.

[251] ชัมซุดดีน มุฮัมมัด บินอะฮฺมัด บินอุษมาน อัสสะฮะบีย์, *ซิยัรอะอฺลามอันนุบะลาอ์*, เล่ม 17, ตรวจทานโดย ชุอัยบฺ อัลอัรนะอูฏ และ มุฮัมมัด นะอีม อัลอัรเกาะซูซีย์ (บัยรูต: มุอัซซะซะฮฺอัรริซาละฮฺลิฏฏิบาอะฮฺวันนัชฺวัตเตาซีอ, 1403), หน้า 174.

[252] "อัลมัจลิซอัลมัฟตูฮฺ-อะดาละตุศเศาะฮาบะฮฺ," พฤษภาคม 9, 2013, วิดีโอการสอน, 36:13, https://www.youtube.com/watch?v=_T4lU8hV3I8

คำโต้แย้งของ ดร.ฮาติม ในเรื่องนี้สำหรับข้าฯ แล้ว เป็นคำโต้แย้งที่ "ทำไขสือ" ต่อหลักฐานและเหตุผลที่ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนตัยมียะฮฺ ﷺ ได้แจกแจงไว้ เพราะฮะดีษของท่านนบี ﷺ เองที่ได้กล่าวถึงกลุ่ม "อัลเคาะวาริจ" ไว้ว่า

تقتُلُهُم أَدْنَى الطَّائِفَتَيْنِ إِلَى الْحَقِّ.

"มุสลิมในฝ่ายที่**ใกล้กับสัจธรรมมากที่สุดจากมุสลิมสองฝ่าย** (ที่กำลังขัดแย้งกัน) จะเป็นกลุ่มที่สังหารพวกเขา (สังหารอัลเคาะวาริจ)"[253]

ท่านอิมามอิบนุฮิบบานบันทึกฮะดีษนี้ไว้ในบทที่พูดถึง (خُرُوجِ أَهْلِ النَّهْرَوَانِ عَلَى الْإِمَامِ) "การก่อกบฏของหมู่ชนแห่งอันนะฮฺเราะวานต่อผู้นำรัฐอิสลาม" ซึ่งแสดงให้เห็นชัดเจนว่าฮะดีษนี้กล่าวถึงการสังหารกลุ่มอัลเคาะวาริจแห่งอันนะฮฺเราะวาน[254] และในประวัติศาสตร์ฝ่ายที่สังหารอัลเคาะวาริจลงสำเร็จ คือฝ่ายของท่านอะลีย์ซึ่งท่านนบี ﷺ พรรณนาถึงฝ่ายนี้ว่าพวกเขา "ใกล้กับสัจธรรมมากที่สุด" ตัวบทนี้ชี้นัยออกมาว่า ฝ่ายของท่านมุอาวิยะฮฺเองก็มีสัจธรรมอยู่กับฝ่ายตัวเอง เพียงแต่น้อยกว่าฝ่ายของท่านอะลีย์ ฉะนั้นฝ่ายของท่านมุอาวิยะฮฺจึงมิใช่ฝ่ายที่ใกล้กับสัจธรรมมากกว่า[255] คำอธิบายของท่านชัยคุลอิสลามอิบนุตัยมียะฮฺ ﷺ ข้างต้นนี้ ยังได้ถูกอธิบายในทำนองเดียวกันทั้งจากท่านอัลมาซะรีย์ อัลมาลิกีย์ ﷺ (เสียปี

[253] มุฮัมมัด นาศิรุดดีน อัลอัลบานีย์, *อัตตะอฺลีกอตอัลฮิซานอะลาเศาะฮีฮฺอิบนิฮิบบานวะตัมยีสุซะกีมิฮิมินเศาะฮีฮิฮิวะชาสสิฮิมินมะฮฺฟูลิฮิ*, เล่ม 9, หน้า 404 หมายเลข: 6705. ชัยคฺอัลบานีย์ระบุว่า ฮะดีษบทนี้มีสถานะ "เศาะฮีฮฺ"

[254] ฮะดีษนี้มิได้หมายความว่า "มุสลิมสองฝ่ายจะสู้รบกัน คือฝ่ายของท่านอะลีย์ฝ่ายหนึ่ง และฝ่ายของพวกอัลเคาะวาริจอีกฝ่ายหนึ่ง และฝ่ายที่ชนะคือฝ่ายที่อยู่กับสัจธรรม" นี่คือคำอธิบายที่มดเท็จและสับสนซึ่ง ดร.ฮาติม สื่อสารออกมาให้เข้าใจเช่นนี้ในคลิปวิดีโอที่ข้าฯ ได้อ้างอิงไปก่อนหน้านี้

[255] อิบนุตัยมียะฮฺ อบุลอับบาซ ตะกียุดดีน อะฮฺมัด บินอับดิลฮะลีม, *มินฮาญุซซุนนะฮฺอันนะบะวียะฮฺ*, เล่ม 4, ตรวจทานโดย มุฮัมมัด เราะชาด ซาลิม (ม.ป.ท.: ญามิอะตุลอิมามมุฮัมมัดบินซุอู้ดอัลอิสลามียะฮฺ, 1406), หน้า 413.

ฮ.ศ.536)[256] และท่านอิบนุลอะเราะบีย์ อัลมาลิกีย์ﷺ(เสียปี ฮ.ศ.543)[257] ฉะนั้นข้อกล่าวหาทั้งหมดในประเด็นนี้ที่ ดร.ฮาติม ประเคนใส่ท่านชัยคุลอิสลาม อิบนุตัยมียะฮฺ ﷺจึงนับเป็นความเท็จทั้งสิ้น!

สำหรับผู้ที่สนใจจะศึกษาหนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อปกป้องเกียรติยศของท่านมุอาวิยะฮฺ สามารถอ่านหนังสือที่มีชื่อว่า "อิซกาตุลกิลาบอัลอาวิยะฮฺบิฟะฎออิลคอลิลมุอ์มินีนมุอาวิยะฮฺ" หนังสือเล่มนี้ได้รวบรวมฮะดีษที่ชี้ถึงความประเสริฐของท่านมุอาวิยะฮฺไว้อย่างเพียงพอแล้ว[258]

ฮาติม อัลเอานีย์กับการปกป้องอัชชิรกฺ

ในเรื่องความเข้าใจที่มีต่อ "อัตเตาฮีดและอัชชิรกฺ" มันเป็นเรื่องเหลือเชื่ออันสุดแสนประหลาดมากที่ ดร.ฮาติม สนับสนุนความคิดในทำนองว่า "ถ้าใครมีชะฮาดะฮฺ, ละหมาดและถือศีลอดเหมือนมุสลิมทั่วไป ต่อให้เขาไปขอความช่วยเหลือจากหลุมฝังศพ ก็ยังไม่ถือว่าคนที่กระทำเช่นนี้เป็นกาฟิรฺมุชริก" กล่าวคือ ดร.ฮาติม จะไปจำกัดการเป็น "อัชชิรกฺ" และ "อัลกุฟรฺ" ไว้จนเหลือเพียงแค่ "การปฏิเสธการมีอยู่จริงของพระเจ้า" หรือ "เชื่อว่ามีพระเจ้าสององค์หรือสามองค์" เหมือนในบางศาสนา พูดให้ง่ายเลยก็คือ ดร.ฮาติม เปลี่ยนความเชื่อจาก "อัซซะละฟียะฮฺ" มาเป็น "ทนายแก้ต่าง" ให้แก่คนตั้งภาคี (อัชชิรก) ไปเสียแทน โดย ดร.ฮาติม ยืนกรานว่า ถ้าใครกล่าวชะฮาดะฮฺทั้ง 2 แล้ว จะอย่างไรเสียก็ไม่อาจตัดสินบุคคลนั้นให้มีสถานะเป็น "มุชริก" (ผู้ตั้งภาคีต่อพระเจ้า) ได้ แม้ว่าบุคคลนั้นได้ขอความช่วยเหลือจากหลุมศพเพื่อให้อนุเคราะห์เรื่องทุกข์ร้อนในชีวิตก็ยังไม่เข้าระดับความผิดของอัชชิรกฺ

---

[256] อบูอับดิลละฮฺ มุฮัมมัด บินอะลีย์ บินอุมัร อัลมาซะรีย์, *อัลมุอฺลิมบิฟะวาอิดมุสลิม*, เล่ม 2, ตรวจทานโดย มุฮัมมัด อัชชาสิลีย์ อันนัยฟัร (ตูนิซ: อัดดารฺอัตตูนิซียะฮฺลินนัชรฺ, 1988), หน้า 37.

[257] อบูบักรฺ บินอัลอะเราะบีย์, *อัลอะวาศิมมินัลเกาะวาศิม*, ตรวจทานโดย อัมมาร ฏอลิบีย์ (อัลกอฮิเราะฮฺ: ดารุตตุรอษ, ม.ป.ป.), หน้า 307.

[258] อบูมุอ้าส มะฮฺมู้ด บินอิมาม บินมันศูร, อิซกาตุลกิลาบอัลอาวิยะฮฺบิฟะฎออิลคอลิลมุอ์มินีนมุอาวิยะฮฺ (อัรริยาฎ: มักตะบะตุลอุลูมวัลฮิกัม, 1426).

อัลฮัมดุลิลละฮฺ (การสรรเสริญทั้งมวลเป็นเอกสิทธิของอัลลอฮฺ) หลังจากที่ ดร.ฮาติม ได้ออกมาแสดงความเข้าใจที่ผิดแผกแหวกแนวเช่นนี้ ผู้รู้ซะละฟีย์ต่างก็ออกมาวิภาษ ดร.ฮาติม ในประเด็นนี้ ซึ่งข้าฯ มีหนังสือสามเล่มที่ต้องการแนะนำให้ผู้แสวงหาความรู้ศาสนาได้อ่านกัน

หนังสือเล่มแรกมีชื่อว่า "ฮะกีเกาะตุเตาฮีดิลอิบาดะฮฺบัยนะชัยคิลอิสลามอิบนิตัยมียะฮฺวัลมุตะกัลลิมีนวัรร็อดดุอะลาฮาติมบินอาริฟอัลเอานีย์" (ข้อเท็จจริงของเตาฮีดในด้านการเคารพสักการะระหว่างชัยคุลอิสลามอิบนุตัยมียะฮฺและมุตะกัลลิมีนและตอบโต้ฮาติมบินอาริฟอัลเอานีย์) เป็นหนังสือหนา 257 หน้า เขียนโดยชัยคฺอับดุลฮัก บินมุลลา อัตตุรกุมานีย์ และได้รับการเขียนคำนิยมโดยผู้รู้หลายท่าน ส่วนหนึ่งจากบรรดาผู้รู้เหล่านั้นก็คือ ชัยคฺของพวกเรา ดร.อาศิม อัลก็อรยูตีย์[259]

เล่มที่สองมีชื่อว่า "นักฎฺกิตาบมัฟฮูมชิรกิลอิบาดะฮฺลิฮาติมบินอาริฟอัลเอานีย์" (วิภาษตำรา ความเข้าใจในเรื่องชิรกฺทางด้านการเคารพสักการะของฮาติม) มีความหนาถึง 824 หน้า เขียนโดย ดร.ฟะฮัดฺ อัลฟุฮัยดฺ และได้รับการเขียนคำนิยมจากท่านมุฟตีย์แห่งราชอาราจักรซาอุดีอาระเบียปัจจุบัน[260]

เล่มที่สาม เป็นข้อเขียนของครูผู้สอน "กิตาบุตเตาฮีด" แก่ข้าฯ เอง คือท่านชัยคฺยูนุซ อัศเศาะบาฮีย์ นักวิชาการซะละฟีย์จากประเทศบะฮฺร็อยนฺ เอกสารชิ้นนี้ของท่านมีชื่อว่า "อัฏเฏาะลาอิอฺอัลบะฮฺร็อยนียะฮฺฟีนุศเราะติมุญัดดิดิดดะอฺวะฮฺอัซซะละฟียะฮฺ" เนื้อหาภายในเอกสารเป็นการเสนอหลักฐานและคำพูดของนักปราชญ์ท่านต่าง ๆ ที่ความเข้าใจในเรื่องอัชชิรกฺ (การตั้งภาคี) ของพวกเขาสอดคล้องกับคำสอนของชัยคุลอิสลามอัลอิมามมุฮัมมัด

---

[259] อับดุลฮัก บินมุลลา อัตตุรกุมานีย์, *ฮะกีเกาะตุเตาฮีดิลอิบาดะฮฺบัยนะชัยคิลอิสลามอิบนิตัยมียะฮฺวัลมุตะกัลลิมีนวัรร็อดดุอะลาฮาติมบินอาริฟอัลเอานีย์* (อัลกุวัยตฺ: ดารฺอีลาฟอัดเดาลียะฮฺลินนัชริวัตเตาซีอฺ, 1443).

[260] ฟะฮัดฺ บินซุลัยมาน บินอิบรอฮีม อัลฟุฮัยดฺ, *นักฎฺกิตาบมัฟฮูมชิรกิลอิบาดะฮฺลิฮาติมบินอาริฟอัลเอานีย์* (อัลกุวัยตฺ: ดารฺอีลาฟอัดเดาลียะฮฺลินนัชริวัตเตาซีอฺ, 1446).

บินอับดิลวะฮฺฮาบﷺ[261] นอกจากนี้ท่านชัยคฺยังมีบทความตอบโต้ ดร.ฮาติม โดยสังเขปในชื่อ "อัรร็อดดุลมุคตะศ็อรอะลาฮาติมอัลเอานีย์"[262]

หนังสือทั้งสามเล่มนี้สำหรับข้าฯ ถือว่าเพียงพอแล้วที่จะทำให้เราทราบว่า ดร.ฮาติม คนนี้ได้หลุดออกจากแนวทางอัซซะละฟียะฮฺไปไกลถึงเพียงใด และเราคงไม่อาจคล้อยตามความเข้าใจของ ดร.ฮาติม ในเรื่องนี้ได้

ยังมีความสับสนของ ดร.ฮาติม ในเรื่องพระนามและคุณลักษณะของพระองค์อัลลอฮฺ อีก ข้าฯ ขอพูดตามตรงว่า เป็นเรื่องน่าผิดหวังมากหากใครอ่านหนังสือ "อัลอิซติวาอ์มะอฺลูมวัลกัยฟุมัจฮู้ล" ซึ่งอภิปรายประเด็นการสถิตเหนือบัลลังก์และถูกพิมพ์ไปเมื่อปีก่อน (ฮ.ศ.1446 หรือ ค.ศ.2024) วิธีการเขียนของ ดร.ฮาติมในเล่มนี้เผยให้ถึงความสับสนอลหม่านอย่างมาก เพราะกระทั่งหนังสืออะกีดะฮฺของท่านอิบนุอบีซัยดฺ, หนังสือ "อัลอุลูว์" ของท่านอิมามอิบนุกุดามะฮฺและของท่านอัสสะฮะบีย์ﷺซึ่งทั้งสามได้เขียนยืนยันหลักศรัทธาในเรื่องการอยู่เบื้องบนของพระองค์อัลลอฮฺด้วยเนื้อหาที่สอดคล้องกับ "อัซซะละฟียะฮฺ" อย่างชัดเจนขนาดนี้ ดร.ฮาติม ก็ยัง "ฝืน" อ้างเพื่อสนับสนุนข้อสรุปของเขาว่า "หลักอะกีดะฮฺของสำนักวะฮฺฮาบีย์มีปัญหาและสวนทางกับแนวทางซะลัฟ ขณะที่อะกีดะฮฺของอัลอะชาอิเราะฮฺสอดคล้องกับซะลัฟและปราชญ์ใน 4 มัสฮับ"[263] ทั้งที่หนังสือสามเล่มนี้เป็นที่เลื่องลือมากว่าสำนักอัลอะชาอิเราะฮฺไม่เคยยอมรับเนื้อหาภายในของมัน หากดูท่าทีของอัลเกาษะรีย์และ

---

[261] ยูนุซ บินมุฮัมมัด บินฆอนิม อัศเศาะบาฮีย์, *อัฏเฏาะลาอิอฺอัลบะฮฺร็อยนียะฮฺฟีนุศเราะติมุญัดดิดิดดะอฺวะฮฺอัซซะละฟียะฮฺ* (เอกสารไฟล์พีดีเอฟ, 16 เราะบีอุษษานีย์ 1437).

[262] อบุลฮุซัยนฺ ยูนุซ บินมุฮัมมัด อัศเศาะบาฮีย์, "อัรร็อดดุลมุคตะศ็อรอะลาฮาติมอัลเอานีย์," younisalsabahy, 1 กรกฎาคม 2568, https://younisalsabahy.wordpress.com/2016/05/30/

[263] ฮาติม บินอาริฟ อัลเอานีย์, *อัลอิซติวาอ์มะอฺลูมวัลกัยฟุมัจฮู้ล* (ม.ป.ท.: ดารุลมิอฺรอจ, 1446), หน้า 92, 381, 396-397.

อัซซักกอฟที่พยายามล้มล้างเนื้อหาในหนังสือ ก็ย่อมทราบกันดีจนไม่ต้องขยายความอะไรเพิ่มอีกแล้ว[264]

มีเรื่องน่าฉงนใจที่ ข้าฯ อยากเล่าตรงนี้คือ หลังจากที่ ดร.ฮาติม ได้ตีพิมพ์หนังสือเล่มนี้ออกสู่สาธารณะ ก็ได้เกิดการแสดงท่าทีของโลกวิชาการต่อหนังสือเล่มนี้กันจากหลากหลายทิศทาง ที่น่าสนใจที่สุดคือ ท่าทีของ ฮะซัน อัซซักกอฟ ผู้ทรงอิทธิพลคนหนึ่งต่อความคิดของ ดร.ฮาติม ได้โพสต์ข้อความทางเฟซบุ๊กส่วนตัวว่า

الظَّاهِرُ أَنَّنِي سَأَعْمَلُ مَقَالَةً أَوْ حَلَقَةَ فِيدْيُو أُبَيِّنُ فِيهَا هَذِهِ الْجَوَانِبَ وَغَيْرَهَا نَاصِحًا وَمُحَذِّرًا، لَا سِيَّمَا وَصَاحِبُ الْكِتَابِ اعْتَرَفَ فِي مَقَالَاتٍ أَوْ مَقَالَةٍ سَابِقَةٍ لَهُ، وَكَمَا نَقَلَ لِي أَكْثَرُ مِنْ وَاحِدٍ مِنْ إِخْوَانِنَا الثِّقَاتِ عَنْهُ: أَنَّ الْعَبْدَ الْفَقِيرَ إِلَى اللهِ تَعَالَى كُنْتُ سَبَبًا فِي إِخْرَاجِهِ مِنْ ظُلُمَاتِ التَّقْلِيدِ السَّلَفِيِّ الْوَهَّابِيِّ، إِلَى نُورِ الِانْفِتَاحِ وَالنَّظَرِ وَالِاسْتِدْلَالِ، وَالنَّجَاةِ مِنْ بَرَاثِنِ مُتَنَاقِضِ عَصْرِنَا الْمُقَدَّسِ عِنْدَهُ فِيمَا سَبَقَ، حَيْثُ تَطَوَّرَ ذَلِكَ مَعَهُ حَتَّى وَصَلَ الْحَالُ إِلَى تَحَرُّرِهِ مِنْ أَغْلَالِ ابْنِ تَيْمِيَّةَ الْحَرَّانِيِّ، فَالْحَمْدُ لِلهِ تَعَالَى عَلَى تَوْفِيقِهِ. فَلَعَلَّهُ يَقْرَأُ كِتَابَ هَذَا الْعَبْدِ الْفَقِيرِ الْعَاجِزِ (التَّفْنِيدُ لِمَذْهَبِ التَّفْوِيضِ) لِتَنْكَشِفَ لَهُ الْحَقِيقَةُ، كَمَا قَرَأَ مِنْ قَبْلُ كِتَابَ (تَنَاقُضَاتِ الْأَلْبَانِيِّ الْوَاضِحَاتِ) وَاسْتَفَادَ مِنْهُ، وَكَمَا سَيَجِدُنِي أَقْرَأُ وَلَا أَعْرِضُ أَوْ أَتَعَالَى عَنْ قِرَاءَةِ كِتَابِهِ هَذَا فِي الْاسْتِوَاءِ الَّذِي أَخْطَأَ فِي عُنْوَانِهِ وَمَضْمُونِهِ!

“สิ่งที่ปรากฏเลยก็คือ ข้าพเจ้าจะเขียนบทความหรือจะจัดเสวนาทางวิดีโอเพื่อชี้แจงประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ในพื้นที่ตรงส่วนนั้น (ในบทความหรือในวิดีโอ) และชี้แจงประเด็นอื่น ๆ อีกด้วยในลักษณะของการให้คำแนะนำและออกคำเตือน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ (ดร.ฮาติม) ได้สารภาพในบทความต่าง ๆ หรือบทความหนึ่งก่อนหน้านี้ของเขา และตามที่พี่น้องผู้น่าเชื่อถือหลาย ๆ คนของพวกเราได้บอกข้าพเจ้าให้ทราบเกี่ยวกับเขาว่า ‘ข้าพเจ้า (อัซซักกอฟ) ผู้เป็นบ่าวที่ยากจน ณ เบื้องพระเจ้าผู้ทรงสูงส่ง เคยเป็นสาเหตุหนึ่งในการนำเขา (ฮาติม) ออกจากความมืดมิดของการปฏิบัติตามแบบแบบไม่สนใจความถูกต้อง

---

[264] อบูอับดิลลาะฮฺ มุฮัมมัด บินอะฮฺมัด บินกอยมาซ อัสสะฮะบีย์, *อัลอุลูว์ลิลอะลียิลฆ็อฟฟาร*, ตรวจทานโดย ฮะซัน บินอะลีย์ อัซซักกอฟ, หน้า 391-392, 396-398, 429-430.

ของสำนักซะละฟีย์วะฮฺฮาบีย์สู่แสงสว่างแห่งการเปิดใจ การใช้ปัญญาวิเคราะห์และการหาหลักฐานมาอ้างอิง (โดยอิสระ) และการรอดพ้นจากกรงเล็บของผู้ที่ขัดแย้งในตัวเองแห่งยุคสมัยของเรา (คืออัลบานีย์) ซึ่งถูกยกให้เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ณ ที่เขาเมื่อครั้งในอดีตที่ผ่านมา ในแง่ที่ว่าสิ่งนี้ได้พัฒนาไปพร้อมกับเขาจนถึงขั้นที่สภาพ (ของตัวเขา) ได้ไปสู่การปลดปล่อยตัวเองจากโซ่ตรวนของอิบนุตัยมียะฮฺ อัลฮัรรอนีย์ ดังนั้นมวลการสรรเสริญเป็นเอกสิทธิ์แก่อัลลอฮฺผู้ทรงสูงส่งสำหรับการทรงประทานความช่วยเหลือของพระองค์ (ให้แก่ฮาติม)’

ฉะนั้นบางทีเขา (ฮาติม) อาจจะอ่านหนังสือ (เล่มอื่น) ของข้าพเจ้า (อัซซักกอฟ) ผู้เป็นบ่าวที่ยากจนอ่อนแอคนนี้ หนังสือมีชื่อ **อัตตันฟีดลิมัสฮะบิตตัฟวีฎ** (การหักล้างแนวคิดอัตตัฟวีฎ) เพื่อที่ว่าความจริงจะได้เป็นที่เปิดเผยแก่เขา เช่นเดียวกับที่เขาได้เคยอ่านหนังสือ **ตะนากุฎอตอัลอัลบานีย์อัลวาฎิฮาต** (ความขัดแย้งกันเองที่ชัดเจนของอัลบานีย์) ในห้วงเวลาก่อนหน้านี้และเขาก็ได้รับประโยชน์จากมันมาแล้ว และเช่นเดียวกับที่เขาจะได้พบว่าข้าพเจ้าจะอ่านและจะไม่หลีกเลี่ยงหรือจะแสดงการเย่อหยิ่งจองหองไปไม่อ่านหนังสือของเขาในเรื่องอัลอิซติวาอ์เล่มนี้อันเป็นหนังสือที่เขาได้กระทำความผิดพลาดไปแล้วทั้งในประเด็นของชื่อและเนื้อหาของหนังสือ!”[265]

จากตรงนี้ จึงพอที่จะแสดงให้เห็นได้ว่า ความสับสนของ ดร.ฮาติม อัลเอานีย์ เป็นผลมาจากอิทธิพลของฮะซัน อัซซักกอฟ ผู้ซึ่งเคยเป็นแนวหน้าของสำนักอัลอะชาอิเราะฮฺกระแสหลักและปัจจุบันก็ได้ละทิ้งแนวทางเดิมไปสู่การสร้างสำนักเฉพาะตัวของตนเองขึ้นใหม่แล้ว!

۞ ۞ ถนนทุกเส้นมุ่งตรงสู่อัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์

ดังที่ได้กล่าวไปก่อนแล้วว่า ตัวของฮะซัน อัซซักกอฟเองนอกจากจะเป็นลูกศิษย์ของชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัลฆุมารีย์แล้ว เขายังเทิดทูนความรู้และสถานะของอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ อีกด้วย ทว่าสิ่งที่ต่างกันออกไปก็คือ ทั้งอัลฮาฟิซฺ อะฮฺมัด อัลฆุมารีย์ และสองลูกศิษย์คนสนิทอย่างชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์และอัลลามะฮฺบูคุบซะฮฺ พวกเขาทั้งหมดต่างพากันละทิ้ง

---

[265] ฮะซัน บินอะลีย์ อัซซักกอฟ, حسن بن علي السقاف, 1 กรกฎาคม 2568, https://www.facebook.com/share/p/16RX78u4zL/

หลักศรัทธาในสกุลอิทธิพลปรัชญากรีกกันไปจนหมดแล้ว และบุคคลเหล่านี้ก็มีสถานะทางความรู้ที่เหนือกว่าทั้งอัซซักกอฟและอัลเอานีย์กันชนิดเทียบกันไม่ได้

ท่านชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์ ได้เขียนถึงการละทิ้งแนวทาง “อัลอะชาอิเราะฮฺ” ในเส้นทางชีวิตของท่านความว่า

كانَ في بَدَايَةِ أَمْرِهِ عَلَى مَذْهَبِ الأَشَاعِرَةِ المُتَأَخِّرِينَ، الَّذِينَ مَزَجُوا عَقِيدَةَ الإِمَامِ أَبِي الحَسَنِ الأَشْعَرِيِّ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى الحَقَّةَ بِبَعْضِ عَقَائِدِ المُعْتَزِلَةِ، لكِنَّهُ كَانَ لَهُ مَيْلٌ إِلَى مَذْهَبِ السَّلَفِ، لِقِرَاءَتِهِ أَيَّامَ الطَّلَبِ رِسَالَةَ ابْنِ أَبِي زَيْدٍ القَيْرَوَانِيِّ مِرَارًا، وَعَقِيدَتُهُ المَذْكُورَةُ فِي رِسَالَتِهِ سَلَفِيَّةٌ مَحْضَةٌ. وَلَمَّا اتَّصَلَ بِشَيْخِهِ الحَافِظِ أَبِي الفَيْضِ رَحِمَهُ اللَّهُ تَعَالَى، أَعْطَاهُ كِتَابَ "التَّوْحِيدِ" لِابْنِ خُزَيْمَةَ، وَ"الِاعْتِقَادِ" لِلْبَيْهَقِيِّ، وَ"الدُّرَّةِ المُضِيئَةِ"، وَأَمَرَهُ بِقِرَاءَتِهَا، فَلَمَّا قَرَأَهَا، وَقَرَأَ مَعَهَا "العُلُوَّ لِلْعَلِيِّ الغَفَّارِ"، وَ"اجْتِمَاعِ الجُيُوشِ الإِسْلَامِيَّةِ"، وَ"الإِبَانَةَ" لِلأَشْعَرِيِّ، وَ"الطَّحَاوِيَّةَ"، وَ"لُمعةِ الِاعْتِقَادِ"، خَرَجَ مِنْ قِرَاءَتِهَا كُلِّهَا بِاعْتِنَاقِ مَذْهَبِ السَّلَفِ، فَأَصْبَحَتْ -بِفَضْلِ اللَّهِ تَعَالَى- عَقِيدَتُهُ سَلَفِيَّةً مَحْضَةً، وَزَادَ تَمَكُّنًا فِي ذَلِكَ، بَعْدَ أَنْ قَرَأَ كَثِيرًا مِنْ كُتُبِ التَّفْسِيرِ وَشُرُوحِ الحَدِيثِ الَّتِي تَتَعَرَّضُ لِمَذْهَبِ السَّلَفِ وَالخَلَفِ. وَهُوَ يَنْصَحُ أَهْلَ العِلْمِ بِقِرَاءَةِ عَقِيدَةِ ابْنِ أَبِي زَيْدٍ القَيْرَوَانِيِّ، وَ"العَقِيدَةِ الطَّحَاوِيَّةِ"، وَ"الِاعْتِقَادِ" لِلْبَيْهَقِيِّ، وَ"الإِبَانَةِ" لِلأَشْعَرِيِّ... رَحِمَهُمُ اللَّهُ تَعَالَى.

“ในช่วงเริ่มแรกของเขา[266] เขาได้ยึดถือแนวคิดของพวกอัลอะชาอิเราะฮฺในยุคหลังซึ่งพวกเขาได้ผสมผสานอะกีดะฮฺที่แท้จริงของอิมามอบุลฮะซัน อัลอัชอะรีย์ﷺเข้ากับอะกีดะฮฺบางส่วนของพวกมุอตะซิละฮฺไปแล้ว แต่ทว่าเขา (อัตตะลีดีย์) กลับมีความโน้มเอียงไปสู่ความเชื่อของซะลัฟ เนื่องจากการที่เขาได้อ่านสาสน์ของอิบนุอบีซัยดฺ อัลก็อยเราะวานีย์หลายครั้งในช่วงที่แสวงหาความรู้ **และอะกีดะฮฺที่ถูกกล่าวถึงในสาสน์ของอิบนุอบีซัยดฺนั้น คือ (หลักศรัทธา) ซะละฟียะฮฺอันบริสุทธิ์** และเมื่อเขา (อัตตะลีดีย์) ได้พบกับอาจารย์ของเขาคืออัลฮาฟิซฺ อบุลฟัยฎฺﷺท่านอัลฮาฟิซฺก็ได้มอบหนังสือ อัตเตาฮีด ของอิบนุคุซัยมะฮฺ และอัลอิอติกอด ของอัลบัยฮะกีย์ และ อัดดุรฺเราะฮฺอัลมุฎีอะฮฺ ให้แก่เขาและสั่งให้เขาอ่านมัน ครั้นเมื่อเขาได้อ่านหนังสือเหล่านั้นไปและยังได้อ่านมันควบคู่ไปกับหนังสือ อัลอุลูว์ลิลอะลียิล

[266] ชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์ กล่าวถึงตนเอง โดยใช้สรรพนามบุรุษที่สาม

ฆ็อฟฟาร และ อิจติมาอุลญุยูชอัลอิสลามิยะฮฺ และ อัลอิบานะฮฺ ของอัลอัชอะรีย์ และ อัฏเฏาะฮาวียะฮฺ และ ลุมอะตุลอิอฺติกอด (ของอิบนุกุดามะฮฺ) เขา (อัตตะลีดีย์) ก็ได้ออกมาจากการอ่านทั้งหมดนั้นด้วยการยึดถือแนวทางของอัซซะลัฟ (เป็นผลลัพธ์จากการอ่าน) ด้วยกับพระคุณของอัลลอฮฺ อะกีดะฮฺของเขาจึงกลายมาเป็นซะละฟียะฮฺอันบริสุทธิ์ และเขาก็ได้เพิ่มขึ้นซึ่งความมั่นคงชำนาญในหัวข้อนั้นภายหลังจากที่เขาได้อ่านตำรามากมายจากหนังสืออธิบายอัลกุรอานและหนังสืออธิบายฮะดีษหลากหลายเล่มอันซึ่งเป็นตำราที่ได้อภิปรายถึงแนวทางของอัซซะลัฟและอัลเคาะลัฟ และในขณะเดียวกันตัวเขาได้แนะนำให้บรรดานักวิชาการอ่านอะกีดะฮฺของอิบนุอบีซัยดฺ อัลก็อยเราะวานีย์ และ อัลอะกีดะฮฺอัฏเฏาะฮาวียะฮฺ และ อัลอิอฺติกอต ของอัลบัยฮะกีย์ และ อัลอิบานะฮฺ ของอัลอัชอะรีย์...ขออัลลอฮฺผู้ทรงสูงส่งได้โปรดเมตตาพวกท่านเหล่านั้นทั้งหมด”[267]

และสำหรับชัยคฺอัตตะลีดีย์แล้ว ท่านเป็นนักฮะดีษใหญ่ที่ได้รับการยอมรับจากฟากฝั่งสำนักอัลเกาษะรียะฮฺ แต่น้อยคนจะรู้ว่าท่านมีหนังสือที่เขียนยืนยันเรื่อง “อัลลออฮฺอยู่เบื้องบน” และหลักการศรัทธาประการอื่น ๆ ในอิสลาม หนังสือเล่มนี้มีชื่อว่า “อัลบะรอฮีนอัซซามิยะฮฺฟีอะกีดะติลฟิรเกาะตินนาญิยะฮฺ” อันเป็นหนังสือที่ชัยคฺอัตตะลีดีย์เขียนขึ้นภายหลังจากได้อุตสาหะอ่านหนังสือ “กิตาบุตเตาฮีด” ของท่านอิบนุคุซัยมะฮฺ, อิจติมาอุลญุยูชอัลอิสลามียะฮฺ ของท่านอิบนุลก็อยยิม, อัลอุลูว์ลิลอะลียิลฆ็อฟฟารและอะกีดะฮฺของท่านอิบนุอบีซัยดฺ อัลก็อยเราะวานีย์และอื่น ๆ แต่ก็เป็นที่น่าเสียดายที่ทุกวันนี้หนังสือเล่มนี้ยังคงอยู่ในสภาพตัวเขียนมือซึ่งยังไม่ได้รับการตีพิมพ์[268] ฉะนั้นจึงไม่เกินความคาดหมายสำหรับข้าฯ เลยที่พบว่าอะกีดะฮฺทั้งของอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์และอัตตะลีดีย์ คือการเชื่อว่าอัลลอฮฺทรงอยู่เหนือบัลลังก์ด้วยตัวตน (ซาต) ของพระองค์เลย โดยจะต้องไม่ทำการตัฟวีฎและตะอ์วีลใด ๆ ทั้งสิ้น

---

[267] อบุลฟุตูฮฺ อับดุลลอฮฺ อับดุลกอดิร อัตตะลีดีย์, *สิกเราะยาตมินฮะยาตีย์* (ดิมัชกฺ: ดารุลเกาะลัม, 1425), หน้า 96.

[268] อัลฮุซัยนฺ อัชบูกีย์, *อับดุลลอฮฺอัตตะลีดีย์อัลอัลลามะฮฺอัลมุร็อบบีย์วัลมุฮัดดิษอัลอะษะรีย์* (ดิมัชกฺ: ดารุลเกาะลัม, 1425), หน้า 149.

อัลฮาฟิซ อะฮฺมัด อัลซุมารีย์ ได้กล่าวว่า

وَمَسْأَلَةُ الأَيْدِي إِنَّمَا أَوَّلَهَا مَن أَوَّلَهَا؛ لِأَنَّهُ مُجَسِّمٌ مُشَبِّهٌ لِلَّهِ تَعَالَى بِخَلْقِهِ، يَدَّعِي ظَاهِرَ التَّنْزِيهِ مَعَ التَّفْوِيضِ فِي الصِّفَاتِ. فَإِذَا جَاءَتْ صِفَاتُ بَنِي آدَمَ كَالْعَيْنَيْنِ، وَالْيَدَيْنِ، وَالْمَجِيءِ، وَالسَّاقِ، وَالضَّحِكِ، آمَنَ بِهَا، وَادَّعَى التَّفْوِيضَ، وَإِذَا جَاءَتِ الأَيْدِي، وَالْأَعْيُنُ، وَمَا هُوَ مُخَالِفٌ لِصِفَاتِ الْبَشَرِ، ادَّعَى التَّأْوِيلَ وَالْمَجَازَ. أَمَّا نَحْنُ – وَالْحَمْدُ لِلَّهِ – فَنُؤْمِنُ بِكُلِّ مَا جَاءَ عَنِ اللَّهِ مِنْ يَدٍ وَيَدَيْنِ، وَأَيْدٍ، وَعَيْنٍ، وَعَيْنَيْنِ، وَأَعْيُنٍ، نُؤْمِنُ بِأَنَّهُ سُبْحَانَهُ عَلَى عَرْشِهِ بِذَاتِهِ كَمَا وَرَدَ بِهِ النَّصُّ، وَكَذَلِكَ نُؤْمِنُ بِهُوِيَّتِهِ مَعَنَا، بِدُونِ تَأْوِيلٍ وَلَا تَشْبِيهٍ. فَكُلُّ مَنِ ادَّعَى التَّفْوِيضَ، وَقَالَ خِلَافَ هَذَا، فَهُوَ مُشَبِّهٌ. وَمَا حَمَلَهُمْ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا التَّشْبِيهُ الْقَائِمُ فِي أَذْهَانِهِمْ. وَلَوْ نَزَّهُوا اللَّهَ تَعَالَى عَنْ سِمَاتِ الْخَلْقِ، لَمَا أَوَّلُوا صِفَاتِهِ الَّتِي أَخْبَرَ بِهَا عَنْ نَفْسِهِ فِي كِتَابِهِ، وَعَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ ﷺ. وَهَكَذَا مَن يَدَّعِي التَّفْوِيضَ، فَإِنَّهُمْ آمَنُوا بِآيَاتِ الصِّفَاتِ الْمُوَافِقَةِ لِصِفَاتِ الْخَلْقِ، فَإِذَا جَاءَتْ صِفَاتٌ تُخَالِفُ صِفَاتِ الْخَلْقِ، حَمَلُوهَا عَلَى الْمَجَازِ... وَمَا قَالَهُ الشَّوْكَانِيُّ مِنْ أَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤَوِّلُونَ هُمُ الْمُشَبِّهَةُ، غَلَطٌ مِنْهُ، بَلِ الْمُشَبِّهَةُ هُمُ الْمُؤَوِّلُونَ؛ لِأَنَّهُمْ مَا أَوَّلُوا حَتَّى أَثْبَتُوا التَّشْبِيهَ، وَلَوْ فَوَّضُوا مِنْ أَوَّلِ الْأَمْرِ، لَمَا احْتَاجُوا إِلَى تَأْوِيلٍ.

“และประเด็นเรื่องพระหัตถ์นั้น แท้จริงแล้วผู้ที่ตีความ (อรรถวิจารณ์) มันก็ได้ตีความมันไปแล้วเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องเพราะเขาคือผู้ที่ให้เรือนร่างและได้เปรียบเทียบความคล้ายคลึงให้แก่อัลลอฮฺﷻเข้ากับสิ่งถูกสร้างของพระองค์ **โดยที่เขาอ้างว่าความหมายตรงตัวตามอักษรของตัวบทนั้นต้องถูกทำให้บริสุทธิ์พ้นไปจากพระเจ้า (มิอาจยึดถือความหมายที่ปรากฏตามตัวอักษรได้) พร้อมกับต้องมีการมอบหมาย (อัตตัฟวีฎ) ในคุณลักษณะต่าง ๆ (ของพระเจ้า)** ดังนั้นเมื่อคุณลักษณะของมนุษย์ (ที่มีอยู่ในธรรมชาติจริงของมนุษย์) ได้มีมา (ในตัวบทที่กล่าวถึงลักษณะของพระเจ้า) อย่างเช่น มีสองตา สองมือ การมาถึง มีแข้ง และการหัวเราะ เขาก็จะศรัทธาในสิ่งเหล่านั้นและจะอ้างการมอบหมาย (อัตตัฟวีฎ) ขึ้นมาต่อ แต่เมื่อคำว่า บรรดาพระหัตถ์และดวงตาทั้งหลาย (ที่มาในรูปพหูพจน์อันมีมากกว่าสอง-ผู้แปล) และสิ่งที่ขัดแย้งกับคุณลักษณะของมนุษย์ได้มีมา (ในตัวบทศาสนา) เขาก็จะอ้างการตีความและการใช้ภาษาเชิงอุปมาอุปมัยขึ้นมาแทนอีก

และสำหรับพวกเรา (จุดยืนของอัลฮาฟิซฺ อัลฮุมารีย์) – และการสรรเสริญทั้งมวลเป็นของอัลลอฮฺผู้เดียว – เราก็ศรัทธาต่อทุกสิ่งที่มาจากพระองค์อัลลอฮฺ ไม่ว่าจะเป็นพระหัตถ์ (เอกพจน์) สองพระหัตถ์ (ทวิพจน์) และพระหัตถ์ทั้งหลาย (พหูพจน์) และพระเนตร (เอกพจน์) สองพระเนตร (ทวิพจน์) และพระเนตรทั้งหลาย (พหูพจน์) **เราศรัทธาว่าพระองค์ทรงอยู่บนบัลลังก์ของพระองค์ด้วยตัวตน (ซาต) พระองค์ตามที่ตัวบทได้ระบุไว้ในเรื่องนี้** และเช่นเดียวกันนั้นเราศรัทธาต่อแก่นแท้ (ตัวตน) ของพระองค์ที่ทรงดำรงอยู่พร้อมกับพวกเรา โดยไม่มีการตีความและไม่มีการเปรียบเทียบให้คล้ายคลึง[269] **ดังนั้น ผู้ใดก็ตามที่อ้างการมอบหมาย (อัตตัฟวีฎ) และเขาได้กล่าวแตกต่างไปจากสิ่งนี้ (ต่างไปจากที่ได้สรุปไปในเรื่องคุณลักษณะต่าง ๆ ข้างต้นนี้-ผู้แปล) เขาก็คือผู้ที่สร้างความคล้ายคลึงระหว่างพระเจ้ากับสิ่งถูกสร้าง** และไม่มีสิ่งใดที่ผลักดันพวกเขาให้ทำเช่นนั้น นอกเสียจากการเปรียบเทียบพระเจ้าให้คล้ายคลึงกับสสารอันฝังอยู่ในห้วงจิตใจของพวกเขามาก่อนแล้ว และหากพวกเขามอบความบริสุทธิ์แก่อัลลอฮฺ ﷻ ให้พ้นไปจากคุณลักษณะทั้งหลายของสสารแล้วไซร้ พวกเขาก็จะไม่ตีความคุณลักษณะของพระองค์ที่พระองค์ทรงแจ้งไว้เกี่ยวกับพระองค์เองตามที่มีในคัมภีร์ของพระองค์และทรงแจ้งไว้บนลิ้นของท่านเราะซูลของพระองค์ ﷺ และเยี่ยงนี้แหละผู้ที่อ้างเรื่องการมอบหมาย (อัตตัฟวีฎ) ขึ้นมา พวกเขาก็ย่อมศรัทธาต่อกลุ่มโองการแห่งคุณลักษณะต่าง ๆ ของพระเจ้าอันซึ่งสอดคล้องกับคุณลักษณะของสสาร[270] แต่เมื่อคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ขัดแย้งกับคุณลักษณะของสสารได้มีมา (ในตัวบท) พวกเขาก็จะอธิบาย

---

[269] หลักศรัทธาของอัลฮาฟิซฺ อัลฮุมารีย์กับอัตตะลีดีย์ผู้เป็นลูกศิษย์ในหมวด "อัลมะอียะฮฺ" (การที่พระเจ้าทรงอยู่กับพวกเรา) มีความแตกต่างไปจากสายธารซะละฟียะฮฺ เนื่องจากซะละฟียะฮฺอธิบายว่า พระเจ้าทรงอยู่กับพวกเรา "ด้วยความรู้" หากแต่บุคคลทั้งสองอธิบายว่าพระเจ้าทรงอยู่กับพวกเราด้วยกับตัวตน (ซาต) ของพระองค์มิใช่แค่ด้วยกับความรู้ เพียงแต่ความเชื่อของทั้งสองต่างจากกลุ่มศูฟีย์ก็คือ บุคคลทั้งสองมิได้ยอมรับความเชื่อว่าซาตของพระเจ้าทรงสถิตย์อยู่ในสรรพสิ่ง กล่าวคือ ทั้งสองอธิบายว่าพระเจ้าทรงอยู่กับพวกเราด้วยซาตของพระองค์ แต่ไม่ใช่เงื่อนไขบังคับว่าจะต้องเป็นการสถิตย์อยู่ในสรรพสิ่งแต่อย่างใด

[270] หมายความว่า คุณลักษณะใด ๆ ก็ตามที่ถูกระบุไว้ด้วยรายละเอียดที่สอดคล้องตรงกับความหมายในคุณลักษณะของมนุษย์ เช่น การมีสองพระเนตร กรณีเช่นนี้พวกเขาจะทำการ "ตัฟวีฎ" แทน

มันให้เป็นอุปมาอุปมัยแทน...และสิ่งที่อัชเชากานีย์ได้กล่าวถึงมันไว้ กล่าวคือบรรดาผู้ที่ไม่ตีความ (คุณลักษณะของพระเจ้า) พวกเขาก็คือพวกที่เปรียบเทียบพระเจ้าให้คล้ายคลึงกับสสารนั้น คำพูดนี้ถือเป็นความผิดพลาดจากตัวของอัชเชากานีย์เอง **กลับกันพวกที่เปรียบเทียบพระเจ้าให้คล้ายคลึงกับสสารนั้น คือพวกที่ตีความคุณลักษณะของพระเจ้าให้เป็นอุปมาอุปมัยต่างหาก เพราะที่จริงแล้วพวกเขาไม่ได้ตีความไปก่อนหรอกจนกว่าพวกเขาจะยืนยันถึงความคล้ายคลึงกันระหว่างพระเจ้ากับสสารเสียก่อน และหากพวกเขาได้มอบหมายเรื่องนี้กันตั้งแต่แรกเริ่ม พวกเขาก็จะไม่จำเป็นต้องมีการตีความอีก**”[271]

อัลฮาฟิซฺ อัลซุมารีย์ ได้กล่าวอีกว่า

الشيخُ وعلماءُ السُّودانِ حولَ عقيدةِ السَّلَفِ

وَقَدْ وَقَعَتْ لَنَا مُنَاظَرَاتٌ مَعَ عُلَمَاءِ السُّودَانِ فِي مَحَافِلَ كَبِيرَةٍ فِي مَسْأَلَةِ الِاعْتِقَادِ، حَتَّى قُلْتُ لَهُمْ فِي مَحْفَلٍ عَظِيمٍ يَضُمُّ بَعْضَ الْمُلُوكِ، وَنَحْوَ سَبْعِينَ مِنْ أَعْيَانِ السُّودَانِ، وَأَكْثَرَ مِنْ عِشْرِينَ عَالِمًا، كَانُوا يُعَارِضُونَ فِي الِاعْتِقَادِ الْحَقِّ، بَعْدَ أَنْ قَرَأْتُ دَرْسًا فِي قَوْلِهِ تَعَالَى: ﴿وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾ [الأنعام: ١٥٣] الْآيَةَ. وَذَكَرْتُ أَنَّ مِنَ السُّبُلِ الْمُنْهِي مَا هُوَ سَبِيلُ الْمُقَلِّدَةِ فِي الْأُصُولِ وَالْفُرُوعِ، فَكَانَ آخِرُ كَلَامِهِمْ أَنْ قَالُوا: إِنَّ هَذَا الَّذِي تَدْعُو إِلَيْهِ هُوَ مَذْهَبُ ابْنِ حَزْمٍ. فَقُلْتُ لَهُمْ عِنْدَئِذٍ – وَقَدْ ضَاقَ صَدْرِي –: اسْمَحُوا لِي أَنْ أَقُولَ لَكُمْ: أَنْتُمْ جَهَلَةٌ، أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ أَنَّ هَذَا هُوَ مَذْهَبُ السَّلَفِ الصَّالِحِ أَجْمَعِينَ؟ أَلَسْتُمْ تَعْلَمُونَ قَوْلَ الْمُقَلِّدَةِ: مَذْهَبُ السَّلَفِ أَسْلَمُ، وَمَذْهَبُ الْخَلَفِ أَعْلَمُ؟ وَأَيْنَ قَوْلُ اللَّقَانِيِّ فِي الْجَوْهَرَةِ: وَكُلُّ نَصٍّ أَوْهَمَ التَّشْبِيهَا أَوِّلْهُ أَوْ فَوِّضْ وَرُمْ تَنْزِيهَا يَعْنِي: أَوِّلْهُ عَلَى مَذْهَبِ الْخَلَفِ، أَوْ فَوِّضْ عَلَى مَذْهَبِ السَّلَفِ...

“ชัยคฺ (อัลซุมารีย์) และเหล่าผู้รู้แห่งซูดานเกี่ยวกับประเด็นหลักศรัทธาของชาวซะลัฟ[272]

---

[271] อะฮฺมัด บินอัศศิดดี้ก, *ดัรรุลเฆาะมามอัรเราะกี้กบิเราะซาอิลอัชชัยคฺอัซซัยยิดอะฮฺมัดบินอัศศิดดี้ก*, หน้า 109.

[272] หัวข้อข้างต้นนี้ มาจากการตั้งชื่อของชัยคฺอัตตะลีดีย์ในตัวหนังสือ

และการโต้เถียงได้เกิดขึ้นระหว่างเรากับบรรดานักวิชาการแห่งซูดานในงานประชุมใหญ่หลายครั้งเกี่ยวกับประเด็นของความศรัทธา (อะกีดะฮฺ) จนกระทั่งข้าฯ ได้กล่าวกับพวกเขาในงานประชุมอันยิ่งใหญ่หนึ่งซึ่งมีกษัตริย์บางองค์, บุคคลสำคัญของซูดานประมาณเจ็ดสิบคน, และนักวิชาการมากกว่ายี่สิบคนเข้าร่วมด้วย **โดยที่พวกเขาต่างก็ได้คัดค้านสัจธรรมในเรื่องของหลักการศรัทธา** หลังจากที่ข้าพเจ้าได้อ่านบทเรียนหนึ่งในเรื่องของพระดำรัสแห่งพระองค์อัลลอฮฺﷻที่ระบุว่า

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ﴾ الأنعام: ١٥٣

“และแท้จริงนี่คือ ทางที่เที่ยงตรงของข้า ดังนั้นพวกเจ้าจงปฏิบัติตามมันเถิด” (6:153)

และข้าฯ ได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วส่วนหนึ่งจากบรรดาหนทางที่ถูกสั่งห้ามไว้นั้น คือสิ่งซึ่งเป็นหนทางของพวกนักปฏิบัติตามความเห็น/ปฏิบัติตามทัศนะโดยไม่สนใจหลักฐาน (ตักลีดตาม) ทั้งในหลักการศรัทธาและหลักภาคปฏิบัติปลีกย่อยของศาสนา ดังนั้นคำพูดสุดท้ายของพวกเขาคือการที่พวกเขาได้กล่าวว่า แท้จริงแล้วสิ่งที่คุณเรียกร้องให้ผู้คนยึดถืออยู่นี้ มันคือแนวทางของอิบนุฮัซมิน ดังนั้นข้าฯ จึงกล่าวกับพวกเขาในห้วงเวลานั้น–และหัวอกของข้าฯ ก็หนักอึ้ง–ว่า ขออนุญาตให้ข้าฯ พูดกับพวกท่านบ้างเถิดว่า **พวกท่านคือพวกโง่เขลา! พวกท่านไม่รู้หรือว่าสิ่งนี้คือแนวทางของซะลัฟผู้ทรงคุณธรรมทั้งหมด?** พวกท่านไม่รู้จักคำกล่าวของพวกนักปฏิบัติตามความเห็น/ปฏิบัติตามทัศนะโดยไม่สนใจหลักฐาน (ตักลีด) กันหรือที่พวกเขาพูดกันว่า: '**แนวทางของซะลัฟนั้นปลอดภัยกว่า และแนวทางของเคาะลัฟนั้นรอบรู้กว่า?'** และคำกล่าวของอัลลักกอนีย์ในหนังสือ อัลเญาฮะเราะฮฺ ไปอยู่ที่ไหนกันเล่า: และทุกตัวบทที่ทำให้เกิดความไขว้เขวไปในทางของการเปรียบเทียบพระเจ้าให้เกิดความคล้ายคลึงกับสสาร (ตัชบีฮฺ) จงตีความ (ตะอ์วีล) มันไป **หรือจงมอบหมาย (ตัฟวีฎ) มันไป**[273]

[273] ตรงนี้ ท่านอัลฮาฟิซฺ มิได้มุ่งหมายว่า ตัวท่านยอมรับแนวทางตัฟวีฎแต่อย่างใด หากแต่ท่านต้องการหักล้างฝ่ายอัลอะชาอิเราะฮฺในซูดานที่ยืนกรานว่า การตักลีด ในด้านหลักศรัทธาเป็นข้อบังคับ ด้วยเหตุนี้ท่านจึงตอบโต้กลับไปว่า ชาวซะลัฟทั้งหมดปฏิเสธการตักลีดในทางหลักศรัทธา และท่านก็ได้อ้างคำพูดที่

และจงมุ่งหมายที่จะขจัดมลทินให้เกิดความบริสุทธิ์ขึ้น (ตันซีฮฺ) หมายความว่า: จงตีความมันไปบนแนวทางของเคาะลัฟ หรือจงมอบหมายตามแนวทางของซะลัฟ...”[274]

และสำหรับกรณีของชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์นั้น ข้อเขียนทั้งหมดของท่านในหมวดพระนามและคุณลักษณะของอัลลอฮฺ ล้วนแล้วแต่สวนทางกับหลักศรัทธาของอัลอะชาอิเราะฮฺทั้งสิ้นสำหรับผู้ที่ค้นคว้าหาตำราของท่านมาศึกษา[275] โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือหมวดของกะลามุลลอฮฺ (พระดำรัสของอัลลอฮฺ) ท่านชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์ﷺได้เขียนถึงอะกีดะฮฺของชาวซุนนะฮฺโดยยกคำพูดของท่านอิมามอัสสะฮะบีย์ﷺและท่านอัลฮาฟิซฺ อิบนุฮะญัร

พวกนักตักลีดได้ท่องกันติดปากว่า “แนวทางของชาวซะลัฟปลอดภัยกว่า” เพื่อถามพวกเขาว่า ทำไมแนวทางซะลัฟซึ่งปลอดภัยกว่า (ในการไม่ตักลีด) ถึงไม่ถูกปฏิบัติตาม? และการยกคำพูดของอัลลักกอนีย์มาก็เพื่อตอกย้ำข้อพิสูจน์ของท่านว่า พวกผู้รู้ในซูดานที่ตักลีด “แนวทางตะอ์วีล” (ตีความ) ก็ย่อมทราบดีว่าตนเองมิได้อยู่บนแนวทางซะลัฟ เนื่องเพราะตัวบทจากตำราแม่ของสำนักอัลอะชาอิเราะฮฺเองที่ยืนยันว่าชาวซะลัฟมิได้ยึดถือการตะอ์วีลหากแต่เป็นการตัฟวีฎ ตามข้ออ้างของสำนักอัลอะชาอิเราะฮฺด้วยกันเอง ท่าน อัลฮาฟิซฺ อัลฌุมารีย์ อ้างอิงตัวบทของอัลลักกอนีย์มาเพื่อพิสูจน์ถึง “การออกนอกแนวทางซะลัฟ” ที่ปรากฏให้เห็นอยู่ในวิถีของอัลอะชาอิเราะฮฺ แต่นั่นมิได้หมายความว่า ท่านยอมรับ “อัตตัฟวีฎ” แต่อย่างใด หรือหากท่านยอมรับอัตตัฟวีฎจริงแล้วไซร้ อัตตัฟวีฎ ในส่วนนี้ก็ย่อมหมายถึง ตัฟวีฎุลกัยฟียะฮฺ (การมอบหมายความรู้ในเรื่องของแก่นแท้วิธีการในคุณลักษณะต่าง ๆ กลับไปยังพระเจ้า) ทั้งนี้เป็นการรวมข้อความของท่านที่ตำหนิอัตตัฟวีฎตามที่ได้เสนอไปในตัวบทก่อนหน้านี้

[274] อะฮฺมัด บินอัศศิดดี๊ก, *ดัรรุลเฆาะมามอัรเราะกี๊กบิเราะซาอิลอัชชัยคฺอัซซัยยิดอะฮฺมัดบินอัศศิดดี๊ก*, หน้า 110.

[275] อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์, *นัศบุลมะวาอิดลิสิกริลฟะตาวาย์อันนะวาดิรวัลฟะวาอิด,* เล่ม 3 (บัยรูต: ดารุลกุตุบอัลอิลมียะฮฺ, 2010), หน้า 55-56, 196, อบุลฟุตูฮฺ อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์ อัลฮะซะนีย์ อัฏฏ็อนญีย์, *กิตาบุตะฮฺสี้บญามิอิลอิมามอบีย์อีซาอัตติรมิสี้ย์วัลกะลามุอะลาอะฮาดีษิฮิวะตัครีญิฮา*, เล่ม 3 (บัยรูต: ดารฺอิบนิฮัซมิน, 1436), หน้า 377, อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์, *บิดายะตุลวุศูลบิลุบบิเศาะฮีฮิลอุมมะฮาติวัลอุศูล*, เล่ม 1 (บัยรูต: ดารฺอิบนิฮัซมินลิฏฏิบาอะฮฺวันนัชรฺวัตเตาซีอฺ, 1425), หน้า 111, อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์, *บิดายะตุลวุศูลบิลุบบิเศาะฮีฮิลอุมมะฮาติวัลอุศูล*, เล่ม 3 (บัยรูต: ดารฺอิบนิฮัซมินลิฏฏิบาอะฮฺวันนัชรฺวัตเตาซีอฺ, 1427), หน้า 49, 76, 108, 215, 279, อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์, *อะฮฺลุซซุนนะฮฺวัชชีอะฮฺบัยนะอัลอิอฺติดาลวัลฆุลูวฺ* (ฏ็อนญะฮฺ: มัฏบะอะฮฺอิซฮารุฏีล, ม.ป.ป.), หน้า 51.

ﷺไว้ในหนังสือของท่าน ซึ่งมีสาระสรุปความได้ว่า อัลกุรอานที่ถูกอ่านขึ้น, ถูกบันทึก (ลงในหนังสือ), ถูกจดจำ และถูกสดับฟัง ทั้งหมดไม่ใช่มัคลู้ก และท่านอิมามอัสสะฮะบีย์ได้ตัดสินไว้ว่า ใครอ้างว่าคัมภีร์อัลกุรอานตามที่กล่าวไปข้างต้นนี้คือ คำพูดของมนุษย์ ผู้นั้นคือผู้หลงผิดและเป็นกาฟิร[276]

ในปัจจุบันนี้ "สำนักอัลเกาษะรียะฮฺ" แทบทั้งหมดยังคงมีความเชื่อว่า อัลกุรอานที่ได้ถูกอ่านขึ้น, ถูกเขียนลงกระดาษและถูกท่องจำอยู่ในหัวอกมนุษย์อันเป็นอักษรข้อความทั้งหมดคือสิ่งถูกสร้าง! ในหมู่พวกเขาบางส่วนอ้างว่า อักษรของอัลกุรอานคือสำนวนการเรียบเรียงของญิบรีล ฉะนั้นอัลกุรอานจึงเป็นคำพูดของญิบรีลโดยแก่นแท้สำหรับคนกลุ่มนี้ แต่บางส่วนก็อธิบายไปว่า ญิบรีลได้ไปเอาอักษรนี้มาจากเลาฮิลมะฟูซ โดยพวกเขาขยายความว่ามันเป็นอักษรซึ่งพระองค์อัลลอฮฺﷻได้สร้างขึ้นมา

สิ่งที่น่าขนลุกอย่างมากสำหรับชัยคฺอัตตะลีดีย์คือ ท่านยกย่องให้อัลลามะฮฺ อัลบานีย์อยู่ในฐานะผู้ทรงความรู้ในศาสตร์ฮะดีษที่เหนือกว่านักฮะดีษทุกคนในยุคร่วมสมัยเดียวกันเหนือกว่าทั้งอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์และชัยคฺอับดุลฟัตตาฮฺ อบูฆุดดะฮฺ![277]

ข้าฯ หวังว่า "ชาวะฮฺฮาบีย์" กลับใจทั้งหลายจะหาบทเรียนจากชีวิตของบุคคลเหล่านี้มาใคร่ครวญกันเสียบ้าง

สำหรับการอิอฺรอบประโยคคำพูดของอัลฮาฟิซฺ อัลฆุมารีย์ﷺข้างต้น ข้าฯ สามารถอิอฺรอบมันได้ดังนี้

وَمَسْأَلَةُ الْأَيْدِي إِنَّمَا أَوَّلَهَا مَنْ أَوَّلَهَا؛ (وَمَسْأَلَةُ): الْواوُ: حَرْفُ اسْتِئْنَافٍ. مَسْأَلَةُ: مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (الْأَيْدِي): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى الْيَاءِ، مَنَعَ مِن ظُهُورِهَا الثِّقَلُ. (إِنَّمَا): إِنَّ: حَرْفُ تَوْكِيدٍ وَنَصْبٍ بَطَلَ عَمَلُهَا لِدُخُولِ "مَا" الْكَافَّةِ عَلَيْهَا، وَمَا: كَافَّةٌ وَمَكْفُوفَةٌ (حَرْفٌ زَائِدٌ يُبْطِلُ عَمَلَ إِنَّ). (أَوَّلَهَا): أَوَّلَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي

---

[276] อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์, *อะฮฺลุซซุนนะฮฺวัชชีอะฮฺบัยนะอัลอิอฺติดาลวัลฆุลูวฺ*, หน้า 82.

[277] อับดุลลอฮฺ บินอับดิลกอดิร อัตตะลีดีย์, *นัศบุลมะวาอิดลิสิกริลฟะตาวาย์อันนะวาดิรวัลฟะวาอิด*, เล่ม 4 (เอกสารไฟล์พีดีเอฟ), หน้า 275.

مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٍ بِهِ مُقَدَّمٍ. (مَنْ): اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٍ مُؤَخَّرٍ. (أَوَّلَهَا): أَوَّلَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ يَعُودُ عَلَى "مَنْ". الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٍ بِهِ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "أَوَّلَهَا" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ.

لِأَنَّهُ مُجَسِّمٌ مُشَبِّهٌ لِلَّهِ تَعَالَى بِخَلْقِهِ، (لِأَنَّهُ): اللَّامُ: حَرْفُ تَعْلِيلٍ وَجَرٍّ. أَنَّ: حَرْفُ تَوْكِيدٍ وَنَصْبٍ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ اسْمُ "أَنَّ." (مُجَسِّمٌ): خَبَرُ "أَنَّ" مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (مُشَبِّهٌ): نَعْتٌ لِـ "مُجَسِّمٍ" مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (لِلَّهِ: اللَّامُ: حَرْفُ جَرٍّ. اللَّهِ: اسْمُ الْجَلَالَةِ اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (تَعَالَى): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الْمُقَدَّرِ عَلَى الْأَلِفِ لِلتَّعَذُّرِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ يَعُودُ عَلَى "اللَّهِ." (بِخَلْقِهِ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. خَلْقِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ.

يَدَّعِي ظَاهِرَ التَّنْزِيهِ مَعَ التَّفْوِيضِ فِي الصِّفَاتِ. (يَدَّعِي): فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى الْيَاءِ لِلثِّقَلِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ يَعُودُ عَلَى "مُجَسِّمٍ مُشَبِّهٍ." (ظَاهِرَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (التَّنْزِيهِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (مَعَ): ظَرْفُ مَكَانٍ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (التَّفْوِيضِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (فِي): حَرْفُ جَرٍّ. (الصِّفَاتِ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

فَإِذَا جَاءَتْ صِفَاتُ بَنِي آدَمَ كَالْعَيْنَيْنِ، وَالْيَدَيْنِ، وَالْمَجِيءِ، وَالسَّاقِ، وَالضَّحِكِ، آمَنَ بِهَا، وَادَّعَى التَّفْوِيضَ،

(فَإِذَا): الْفَاءُ: حَرْفُ عَطْفٍ. إِذَا: ظَرْفٌ لِمَا يُسْتَقْبَلُ مِنَ الزَّمَانِ، مُتَضَمِّنٌ مَعْنَى الشَّرْطِ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ الزَّمَانِيَّةِ. (جَاءَتْ): جَاءَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالتَّاءُ: تَاءُ التَّأْنِيثِ السَّاكِنَةُ. (صِفَاتُ): فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (بَنِي): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْيَاءُ لِأَنَّهُ مُلْحَقٌ بِجَمْعِ الْمُذَكَّرِ السَّالِمِ. (آدَمَ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْفَتْحَةُ نِيَابَةً عَنِ الْكَسْرَةِ لِأَنَّهُ مَمْنُوعٌ مِنَ الصَّرْفِ. (كَالْعَيْنَيْنِ): الْكَافُ: حَرْفُ جَرٍّ. الْعَيْنَيْنِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْيَاءُ لِأَنَّهُ

مُثنًّى. (وَالْيَدَيْنِ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. الْيَدَيْنِ: مَعْطُوفٌ عَلَى "الْعَيْنَيْنِ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْيَاءُ لِأَنَّهُ مُثَنًّى. (وَالْمَجِيءِ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. الْمَجِيءِ: مَعْطُوفٌ عَلَى "الْعَيْنَيْنِ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَالسَّاقِ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. السَّاقِ: مَعْطُوفٌ عَلَى "الْعَيْنَيْنِ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَالضَّحِكِ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. الضَّحِكِ: مَعْطُوفٌ عَلَى "الْعَيْنَيْنِ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (آمَنَ): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "آمَنَ بِهَا" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ جَوَابُ الشَّرْطِ غَيْرِ الْجَازِمِ. (بِهَا): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِحَرْفِ الْجَرِّ. (وَادَّعَى): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. ادَّعَى: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الْمُقَدَّرِ عَلَى الْأَلِفِ لِلتَّعَذُّرِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. (التَّفْوِيضَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

وَإِذَا جَاءَتِ الْأَيْدِي، وَالْأَعْيُنُ، وَمَا هُوَ مُخَالِفٌ لِصِفَاتِ الْبَشَرِ، ادَّعَى التَّأْوِيلَ وَالْمَجَازَ. (وَإِذَا): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. إِذَا: ظَرْفٌ لِمَا يُسْتَقْبَلُ مِنَ الزَّمَانِ، مُتَضَمِّنٌ مَعْنَى الشَّرْطِ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ الزَّمَانِيَّةِ. (جَاءَتِ): جَاءَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالتَّاءُ: تَاءُ التَّأْنِيثِ السَّاكِنَةُ وَحُرِّكَتْ بِالْكَسْرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ. (الْأَيْدِي): فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى الْيَاءِ لِلثِّقَلِ. (وَالْأَعْيُنُ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. الْأَعْيُنُ: مَعْطُوفٌ عَلَى "الْأَيْدِي" مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَمَا): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. مَا: اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مَعْطُوفٌ عَلَى "الْأَيْدِي." (هُوَ): ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ. (مُخَالِفٌ): خَبَرٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. وَالْجُمْلَةُ الِاسْمِيَّةُ "هُوَ مُخَالِفٌ" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (لِصِفَاتِ): اللَّامُ: حَرْفُ جَرٍّ. صِفَاتِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (الْبَشَرِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (ادَّعَى): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الْمُقَدَّرِ عَلَى الْأَلِفِ لِلتَّعَذُّرِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "ادَّعَى التَّأْوِيلَ وَالْمَجَازَ" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ جَوَابُ الشَّرْطِ غَيْرِ الْجَازِمِ. (التَّأْوِيلَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَالْمَجَازَ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. الْمَجَازَ: مَعْطُوفٌ عَلَى "التَّأْوِيلِ" مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

أَمَّا نَحْنُ – وَالْحَمْدُ لِلَّهِ – فَنُؤْمِنُ بِكُلِّ مَا جَاءَ عَنِ اللَّهِ مِنْ يَدٍ وَيَدَيْنِ، وَأَيْدٍ، وَعَيْنٍ، وَعَيْنَيْنِ، وَأَعْيُنٍ، (أَمَّا): حَرْفُ شَرْطٍ وَتَفْصِيلٍ. (نَحْنُ): ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ. (وَالْحَمْدُ): الْوَاوُ: وَاوُ اعْتِرَاضِيَّةٍ. الْحَمْدُ: مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (لِلَّهِ): اللَّامُ: حَرْفُ جَرٍّ. اللَّهِ: اسْمُ الْجَلَالَةِ اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. وَشِبْهُ الْجُمْلَةِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ الْمُبْتَدَإِ "الْحَمْدُ". وَالْجُمْلَةُ الِاعْتِرَاضِيَّةُ "وَالْحَمْدُ لِلَّهِ" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ. (فَنُؤْمِنُ): الْفَاءُ: فَاءُ الْجَوَابِ. نُؤْمِنُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ نَحْنُ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "فَنُؤْمِنُ..." فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ الْمُبْتَدَإِ "نَحْنُ." (بِكُلِّ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. كُلِّ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (مَا): اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (جَاءَ): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "جَاءَ" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (عَنِ): عَنْ: حَرْفُ جَرٍّ، وَحُرِّكَ بِالْكَسْرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ. (اللَّهِ): اسْمُ الْجَلَالَةِ اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (مِنْ): حَرْفُ جَرٍّ زَائِدٌ، أَوْ حَرْفُ بَيَانٍ. (يَدٍ): اسْمٌ مَجْرُورٌ لَفْظًا مَرْفُوعٌ مَحَلًّا عَلَى أَنَّهُ بَدَلٌ مِنْ "مَا"، أَوْ تَمْيِيزٌ. (وَيَدَيْنِ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. يَدَيْنِ: مَعْطُوفٌ عَلَى "يَدٍ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْيَاءُ لِأَنَّهُ مُثَنًّى. (وَأَيْدٍ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. أَيْدٍ: مَعْطُوفٌ عَلَى "يَدٍ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ (مُنَوَّنٌ بِكَسْرَتَيْنِ لِأَنَّهُ اسْمٌ مَنْقُوصٌ جُمِعَ تَكْسِيرًا). (وَعَيْنٍ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. عَيْنٍ: مَعْطُوفٌ عَلَى "يَدٍ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَعَيْنَيْنِ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. عَيْنَيْنِ: مَعْطُوفٌ عَلَى "يَدٍ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْيَاءُ لِأَنَّهُ مُثَنًّى. (وَأَعْيُنٍ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. أَعْيُنٍ: مَعْطُوفٌ عَلَى "يَدٍ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

نُؤْمِنُ بِأَنَّهُ سُبْحَانَهُ عَلَى عَرْشِهِ بِذَاتِهِ كَمَا وَرَدَ بِهِ النَّصُّ، (نُؤْمِنُ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ نَحْنُ. (بِأَنَّهُ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. أَنَّ: حَرْفُ تَوْكِيدٍ وَنَصْبٍ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبِ اسْمُ "أَنَّ." (سُبْحَانَهُ): مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ لِفِعْلٍ مَحْذُوفٍ تَقْدِيرُهُ "أُسَبِّحُ" مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (عَلَى): حَرْفُ جَرٍّ. (عَرْشِهِ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ،

وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. وَشِبْهُ الْجُمْلَةِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ "أَنَّ." (بِذَاتِهِ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. ذَاتِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (كَمَا): الْكَافُ: حَرْفُ جَرٍّ. مَا: مَصْدَرِيَّةٌ أَوْ اسْمٌ مَوْصُولٌ. (وَرَدَ): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. (بِهِ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِحَرْفِ الْجَرِّ. (النَّصُّ): فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. وَالْمَصْدَرُ الْمُؤَوَّلُ مِنْ "مَا وَرَدَ" فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِالْكَافِ.

وَكَذَلِكَ نُؤْمِنُ بِهُوِيَّتِهِ مَعَنَا، بِدُونِ تَأْوِيلٍ وَلَا تَشْبِيهٍ. (وَكَذَلِكَ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. كَذَا: جَارٌّ وَمَجْرُورٌ فِي مَحَلِّ نَصْبِ نَعْتٌ لِمَفْعُولٍ مُطْلَقٍ مَحْذُوفٍ تَقْدِيرُهُ "إِيمَانًا". اللَّامُ: لِلْبُعْدِ. الْكَافُ: لِلْخِطَابِ. (نُؤْمِنُ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ نَحْنُ. (بِهُوِيَّتِهِ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. هُوِيَّتِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (مَعَنَا): مَعَ: ظَرْفُ مَكَانٍ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. نَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (بِدُونِ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. دُونِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (تَأْوِيلٍ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَلَا): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. لَا: نَافِيَةٌ زَائِدَةٌ. (تَشْبِيهٍ): مَعْطُوفٌ عَلَى "تَأْوِيلٍ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

فَكُلُّ مَنِ ادَّعَى التَّفْوِيضَ، وَقَالَ خِلَافَ هَذَا، فَهُوَ مُشَبِّهٌ. (فَكُلُّ): الْفَاءُ: حَرْفُ اسْتِئْنَافٍ أَوْ تَفْرِيعٍ. كُلُّ: مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (مَنِ): اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ، وَحُرِّكَ بِالْكَسْرِ لِالْتِقَاءِ السَّاكِنَيْنِ. (ادَّعَى): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الْمُقَدَّرِ عَلَى الْأَلِفِ لِلتَّعَذُّرِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "ادَّعَى" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (التَّفْوِيضَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَقَالَ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. قَالَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. (خِلَافَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (هَذَا): هَا: حَرْفُ تَنْبِيهٍ. ذَا: اسْمُ إِشَارَةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ

جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (فَهُوَ): الْفَاءُ: فَاءُ الْجَوَابِ . هُوَ: ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ. (مُشَبِّهٌ): خَبَرٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. وَالْجُمْلَةُ الِاسْمِيَّةُ "فَهُوَ مُشَبِّهٌ" فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ "كُلُّ."

وَمَا حَمَلَهُمْ عَلَى ذَلِكَ إِلَّا التَّشْبِيهُ الْقَائِمُ فِي أَذْهَانِهِمْ. (وَمَا): الْوَاوُ: حَرْفُ اسْتِئْنَافٍ. مَا: نَافِيَةٌ. (حَمَلَهُمْ): حَمَلَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٍ بِهِ مُقَدَّمٍ. الْمِيمُ: عَلَامَةُ الْجَمْعِ. (عَلَى): حَرْفُ جَرٍّ. (ذَلِكَ): ذَا: اسْمُ إِشَارَةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِحَرْفِ الْجَرِّ. اللَّامُ: لِلْبُعْدِ. الْكَافُ: لِلْخِطَابِ. (إِلَّا): أَدَاةُ حَصْرٍ. (التَّشْبِيهُ): فَاعِلٌ مُؤَخَّرٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (الْقَائِمُ): نَعْتٌ لِـ "التَّشْبِيهِ" مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (فِي): حَرْفُ جَرٍّ. (أَذْهَانِهِمْ): أَذْهَانِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. الْمِيمُ: عَلَامَةُ الْجَمْعِ.

وَلَوْ نَزَّهُوا اللَّهَ تَعَالَى عَنْ سِمَاتِ الْخَلْقِ، لَمَا أَوَّلُوا صِفَاتِهِ الَّتِي أَخْبَرَ بِهَا عَنْ نَفْسِهِ فِي كِتَابِهِ، وَعَلَى لِسَانِ رَسُولِهِ ﷺ. (وَلَوْ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. لَوْ: حَرْفُ شَرْطٍ غَيْرُ جَازِمٍ. (نَزَّهُوا): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٍ. (اللَّهَ): اسْمُ الْجَلَالَةِ مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (تَعَالَى): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الْمُقَدَّرِ عَلَى الْأَلِفِ لِلتَّعَذُّرِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. (عَنْ): حَرْفُ جَرٍّ. (سِمَاتِ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (الْخَلْقِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (لَمَا): اللَّامُ: وَاقِعَةٌ فِي جَوَابِ الشَّرْطِ. مَا: نَافِيَةٌ. (أَوَّلُوا): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٍ. (صِفَاتِهِ): صِفَاتِ: مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْكَسْرَةُ نِيَابَةً عَنِ الْفَتْحَةِ لِأَنَّهُ جَمْعُ مُؤَنَّثٍ سَالِمٌ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (الَّتِي): اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ نَعْتٌ لِـ "صِفَاتِهِ." (أَخْبَرَ): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "أَخْبَرَ بِهَا" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (بِهَا): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِحَرْفِ

الْجَرِّ. (عَنْ): حَرْفُ جَرٍّ. (نَفْسِهِ): نَفْسِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (فِي): حَرْفُ جَرٍّ. (كِتَابِهِ): كِتَابِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (وَعَلَى): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. عَلَى: حَرْفُ جَرٍّ. (لِسَانِ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (رَسُولِهِ): رَسُولِ: مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٍ إِلَيْهِ. (ﷺ): صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ (جُمْلَةٌ دُعَائِيَّةٌ لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ).

وَهَكَذَا مَنْ يَدَّعِي التَّفْوِيضَ، فَإِنَّهُمْ آمَنُوا بِآيَاتِ الصِّفَاتِ الْمُوَافِقَةِ لِصِفَاتِ الْخَلْقِ، فَإِذَا جَاءَتْ صِفَاتٌ تُخَالِفُ صِفَاتِ الْخَلْقِ، حَمَلُوهَا عَلَى الْمَجَازِ... (وَهَكَذَا): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. هَا: حَرْفُ تَنْبِيهٍ. كَذَا: جَارٌّ وَمَجْرُورٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ حَالٌ أَوْ خَبَرٌ لِمُبْتَدَأٍ مَحْذُوفٍ تَقْدِيرُهُ "الْأَمْرُ." (مَنْ): اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ أَوْ بَدَلٌ مِنْ ضَمِيرٍ مُسْتَتِرٍ. (يَدَّعِي): فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى الْيَاءِ لِلثِّقَلِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هُوَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "يَدَّعِي" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (التَّفْوِيضَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (فَإِنَّهُمْ): الْفَاءُ: فَاءُ الْجَوَابِ. إِنَّ: حَرْفُ تَوْكِيدٍ وَنَصْبٍ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ اسْمُ "إِنَّ". الْمِيمُ: عَلَامَةُ الْجَمْعِ. (آمَنُوا): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٍ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "آمَنُوا" فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ "إِنَّ." (بِآيَاتِ): الْبَاءُ: حَرْفُ جَرٍّ. آيَاتِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (الصِّفَاتِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (الْمُوَافِقَةِ): نَعْتٌ لِـ "آيَاتِ" مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (لِصِفَاتِ): اللَّامُ: حَرْفُ جَرٍّ. صِفَاتِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (الْخَلْقِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (فَإِذَا): الْفَاءُ: حَرْفُ عَطْفٍ. إِذَا: ظَرْفٌ لِمَا يُسْتَقْبَلُ مِنَ الزَّمَانِ، مُتَضَمِّنٌ مَعْنَى الشَّرْطِ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ عَلَى الظَّرْفِيَّةِ الزَّمَانِيَّةِ. (جَاءَتْ): جَاءَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالتَّاءُ: تَاءُ التَّأْنِيثِ السَّاكِنَةُ. (صِفَاتٌ): فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ

الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (تُخَالِفُ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ هِيَ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "تُخَالِفُ" فِي مَحَلِّ رَفْعٍ نَعْتٌ لِـ "صِفَاتٍ." (صِفَاتِ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْكَسْرَةُ نِيَابَةً عَنِ الْفَتْحَةِ لِأَنَّهُ جَمْعُ مُؤَنَّثٍ سَالِمٌ، وَهُوَ مُضَافٌ. (الْخَلْقِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (حَمَلُوهَا): حَمَلُوا: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٍ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبِ مَفْعُولٍ بِهِ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "حَمَلُوهَا" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ جَوَابُ الشَّرْطِ غَيْرِ الْجَازِمِ. (عَلَى): حَرْفُ جَرٍّ. (الْمَجَازِ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

وَمَا قَالَهُ الشَّوْكَانِيُّ مِنْ أَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤَوِّلُونَ هُمُ الْمُشَبِّهَةُ، غَلَطٌ مِنْهُ، بَلِ الْمُشَبِّهَةُ هُمُ الْمُؤَوِّلُونَ؛ (وَمَا): الْوَاوُ: حَرْفُ اسْتِئْنَافٍ. مَا: اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ. (قَالَهُ): قَالَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبِ مَفْعُولٍ بِهِ. (الشَّوْكَانِيُّ): فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "قَالَهُ الشَّوْكَانِيُّ" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (مِنْ): حَرْفُ جَرٍّ. (أَنَّ): حَرْفُ تَوْكِيدٍ وَنَصْبٍ. (الَّذِينَ): اسْمٌ مَوْصُولٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ اسْمُ "أَنَّ." (لَا): نَافِيَةٌ. (يُؤَوِّلُونَ): فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النُّونِ لِأَنَّهُ مِنَ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٍ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ "لَا يُؤَوِّلُونَ" لَا مَحَلَّ لَهَا مِنَ الْإِعْرَابِ صِلَةُ الْمَوْصُولِ. (هُمُ): ضَمِيرُ فَصْلٍ لَا مَحَلَّ لَهُ مِنَ الْإِعْرَابِ، أَوْ ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ (وَفِي هَذِهِ الْحَالَةِ "الْمُشَبِّهَةُ" خَبَرُهُ وَالْجُمْلَةُ الِاسْمِيَّةُ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ "أَنَّ"). (الْمُشَبِّهَةُ): خَبَرٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. وَالْمَصْدَرُ الْمُؤَوَّلُ مِنَ "أَنَّ الَّذِينَ..." فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِحَرْفِ الْجَرِّ "مِنْ." (غَلَطٌ): خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ "مَا" مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (مِنْهُ): مِنْ: حَرْفُ جَرٍّ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ جَرٍّ بِحَرْفِ الْجَرِّ. (بَلِ): حَرْفُ إِضْرَابٍ. (الْمُشَبِّهَةُ): مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (هُمُ): ضَمِيرُ فَصْلٍ لَا مَحَلَّ لَهُ مِنَ الْإِعْرَابِ. (الْمُؤَوِّلُونَ): خَبَرٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الْوَاوُ لِأَنَّهُ جَمْعُ مُذَكَّرٍ سَالِمٌ.

لِأَنَّهُمْ مَا أَوَّلُوا حَتَّى أَثْبَتُوا التَّشْبِيهَ، وَلَوْ فَوَّضُوا مِنْ أَوَّلِ الْأَمْرِ، لَمَا احْتَاجُوا إِلَى تَأْوِيلٍ.

(لِأَنَّهُمْ): اللَّامُ: حَرْفُ تَعْلِيلٍ وَجَرٍّ. أَنَّ: حَرْفُ تَوْكِيدٍ وَنَصْبٍ. الْهَا: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ اسْمُ "أَنَّ". الْمِيمُ: عَلَامَةُ الْجَمْعِ. (مَا): نَافِيَةٌ. (أَوَّلُوا): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ. (حَتَّى): حَرْفُ غَايَةٍ وَجَرٍّ. (أَثْبَتُوا): أَثْبَتُوا: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ. (التَّشْبِيهَ): مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (وَلَوْ): الْوَاوُ: حَرْفُ عَطْفٍ. لَوْ: حَرْفُ شَرْطٍ غَيْرُ جَازِمٍ. (فَوَّضُوا): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ. (مِنْ): حَرْفُ جَرٍّ. (أَوَّلِ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ. (الْأَمْرِ): مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ. (لَمَا): اللَّامُ: وَاقِعَةٌ فِي جَوَابِ الشَّرْطِ. مَا: نَافِيَةٌ. (احْتَاجُوا): فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ، وَوَاوُ الْجَمَاعَةِ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ. (إِلَى): حَرْفُ جَرٍّ. (تَأْوِيلٍ): اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

35 จาก 113

الله وكلامه القرآن حقيقة لا مجازا، من قال في شيء من ذلك أنــه ليس هو القرآن ولا كلام الله تعالى فهو كافر لخلافـــه الله تعـــالى ورسوله صلى الله عليه وآله وسلم وإجماع أهل الإسلام هــ .

وقال الذهبي رحمه الله في معرفة القراء وغيره : والقرآن الملفوظ المتلو المسموع المكتوب كلام الله وقوله غير مخلـــــوق، فمن زعم أنه كلام البشر فقد ضل وكفر .. .

وقال الحافظ رحمه الله في الفتح : وهو القرآن مكتوب في المصاحف محفوظ في الصدور مقروء على الألســـنة، فـــالقراءة والحفظ والكتابة مخلوقة والمقروء والمحفوظ والمكتـــوب ليـــس بمخلوق الخ.

وكلام العلماء في هذا كثير جدا فلنكتف بما ذكرناه .

آن من التبديل أو النقصان هو إجماع المسلمين

القرآن الكريم عند المسلمين في سائر الأجيـــال
ستمع إلى ما قالوا في حفظ الله إياه عز وجل وأنه
يطرأ عليه أي تغيير أو تبديل بزيـــادة فيـــه أو
الله عز وجل بحفظه .

أهل السنة والشيعة
بين الاعتدال والغلو
تأليف العلامة أبي الفتوح
عبد الله بن عبد القادر التليدي
ختم الله له بالسعادة آمين

ภาพที่ 1.23 หนังสือของชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์ ซึ่งมีเนื้อหายืนยันว่าอัลกุรอานที่ถูกอ่านและถูกเขียนขึ้น มิใช่สิ่งถูกสร้าง

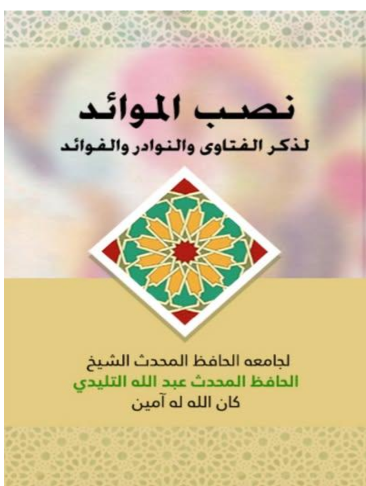
للحديث النبوي

كان القرن الرابع عشر وأوائل الخامس عشر يزخران بكبار المحدثين والمشتغلين بالحديث النبوي الشريف كان فيهم المشارقة والمغاربة أشهرهم وأنفعهم للمسلمين والإسلام والسيد محمد بن جعفر الكتاني، والشيخ أحمد شاكر، والشيخ حبيب الرحمن الأعظمي والسيد محمد عبد الحي الكتاني، ، والأشراف الثلاثة الصديقون السيد أحمد والسيد عبد الله والسيد عبد العزيز أبناء السيد محمد بن الصديق الغماري، والشيخ محمد ناصر الألباني، والشيخ عبد الفتاح أبو غدة في جماعة آخرين رحم الله الجميع.

وكلهم خدموا السنة المشرفة وقاموا بإحيائها علمياً وعملياً جزاهم الله خيراً وأثابهم على نياتهم ومقاصدهم.

غير أن الذي امتاز عنهم جميعاً بخدمة الحديث الشريف ودرس أسانيده وبيان صحيحه عن ضعيفه مع اطلاعه الواسع على كتب السنة بجميع أنواعها الشيخ ناصر الألباني فهو بحق وبيان الحق فضيلة تفوق على الجميع بكثرة كتبه الحديثية التي اهتم فيها بالصناعة الحديثية والتصحيح والتضعيف مما يدل على اطلاعه الواسع ومعرفته بهذا العلم الشريف المعرفة التامة بلا محاباة ومن أهم كتبه في ذلك وأنفعها للمختصين في هذا العلم السلسلة الصحيحة والضعيفة إرواء الغليل بتخريج أحاديث منار السبيل فإن فيها فوائد عزيزة وعلوم زاخرة تتعلق بهذا العلم الشريف.

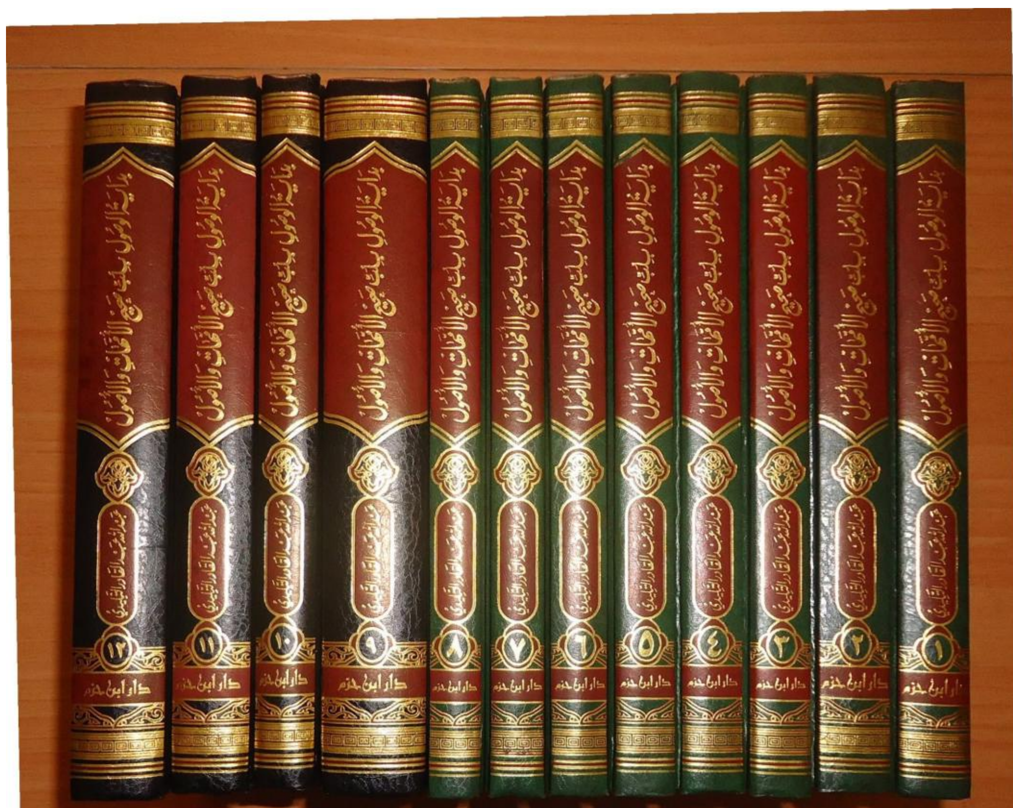
275

ภาพที่ 1.24 หนังสือของชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์ﷺซึ่งมีเนื้อหายกย่องว่าชัยคฺอัลบานีย์ﷺมีความรู้ในศาสตร์ฮะดีษเหนือกว่านักฮะดีษทุกคนในศตวรรษเดียวกันกับท่าน

ภาพที่ 1.25
ภาพถ่ายชัยคฺ
อับดุลลอฮฺ
อัตตะลีดีย์ ﷺ

ภาพที่ 1.26 หนังสือ “บิดายะตุลวุศูล” ของชัยคฺอับดุลลอฮฺ อัตตะลีดีย์ มีจำนวนทั้งหมด 12 เล่ม เนื้อหาภายในประกอบไปด้วยความรู้หลายศาสตร์ของศาสนาอิสลาม